

Liikuntapaikkojen kehittämisehdotus Heinäveden kunnalle palvelumuotoilun keinoin

Atte Tuovinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Atte Tuovinen
Tutkinto Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Raportin/Opinnäytetyön nimi Liikuntapaikkojen kehittämis ehdotus Heinäveden kunnalle palvelumuotoilun keinoin
Sivu- ja liitesivumäärä 30 + 4
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda liikuntapaikkojen kehittämis ehdotus Heinäveden kunnalle palvelumuotoilun keinoin. Kunnasta vuonna 2022 puretun monitoimitalon alueelle haluttiin luoda uusi käyttötarkoitus. Tarkoituksena oli luoda jonkin konkreettinen ehdotus uudesta liikuntapaikasta ja ottaa mahdollisimman hyvin huomioon kuntalaisten mielipiteet.</p> <p>Työssä käytettiin hyödyksi palvelumuotoiluajatusta ja sen menetelmiä. Tietoa kunnan ja lähikuntien liikuntapaikkojen nykytilasta ja määrästä etsittiin benchmarkkauksen avulla. Kyselyiden avulla pyrittiin laajentamaan asiakasymmärrystä ja keräämään mielipiteitä kunnan asukkailta ideoimisvaiheen aikana. Ideoita prototypoitiin tekemällä nopeita haastatteluita Heinäveden kunnan keskustassa. Ideoiden visualisoimiseksi tehtiin moodboardit, jotta haastateltavat ja kyselyyn vastaajat saivat käsityksen jokaisesta ideasta.</p> <p>Kunnassa on viime vuosina panostettu liikuntapaikkarakentamiseen rakentamalla uusi liikuntasali, kuntosali, senioripuisto ja kehonpainoharjoittelualue. Palvelumuotoiluprosessissa nousi esille selkeästi kolme eri vaihtoehtoa: padelkenttä, ulkokuntosali ja skeittiparkki. Prosessin perusteella kunnassa olisi tarvetta uudelle nuorille suunnatulle liikuntapaikalle. Kuntalaisten mielestä viime vuosien liikuntapaikkarakentamiseen panostaminen on ollut toivottua, mutta nuorille tarvittaisiin lisää tekemistä. Aikaisemmin kunnassa on ollut nuorien suosiossa oleva skeittiparkki, mutta sen purkamisen jälkeen uutta käyttötarpeisiin sopivaa ei ole rakennettu. Palvelumuotoiluprosessin tuloksena syntyi ehdotus uudesta skeittiparkista, joka sopisi myös skuuttaus käyttöön.</p> <p>Työssä päästiin tavoitteeseen ja tuotoksena syntyi konkreettinen ehdotus uudesta liikuntapaikasta. Prosessissa olisi voitu käyttää enemmän kohderyhmää osallistavia menetelmiä, jotta ongelman ymmärtäminen olisi ollut syvempää ja ideointi asiakaslähtöisempää. Jatkokehittämis ehdotuksena oli nuorille suunnattujen liikuntapalveluiden kehittäminen ja uuden skeittiparkin suunnittelu asiakaslähtöisesti.</p>
Asiasanat Kunta, julkiset palvelut, kehittäminen, liikuntapaikat

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kuntien liikuntatoiminta.....	2
2.1	Kuntia ohjaavat lait.....	3
2.2	Valtion ohjaus ja avustukset	4
2.3	Liikuntapaikkarakentaminen	5
2.4	Heinäveden kunta	6
3	Palvelumuotoilu.....	7
3.1	Palvelumuotoilun vaiheet.....	7
3.1.1	Ongelman tunnistaminen	8
3.1.2	Ratkaisun kehittäminen.....	9
3.2	Kysely osana palvelumuotoiluprosessia	10
3.3	Palvelumuotoilu kunnissa	12
4	Kehittämistyön tausta ja tavoite	14
5	Kehittämistyön vaiheet ja menetelmät	16
5.1	Benchmarking	17
5.2	Kysely kuntalaisille	19
5.3	Kyselyn tulokset	20
5.4	Jatkokysely ja haastattelut.....	23
5.5	Jatkokyselyn ja haastatteluiden tulokset.....	24
6	Palvelumuotoilun lopputulos	26
7	Pohdinta.....	28
7.1	Palvelumuotoilun onnistuminen	28
7.2	Työn ajankohtaisuus	30
7.3	Jatkokehitysehdotukset	30
	Lähteet.....	31
	Liitteet.....	35
	Liite.1 Kysely kuntalaisille.....	35
	Liite 2. Jatkokysely	40
	Liite 3. Moodboardit.....	43

1 Johdanto

Suomessa on 309 kuntaa, joista 108 käyttää kaupunki -nimitystä. Kuntien asukasluku vaihtelee 105 asukkaan ja 658 457 asukkaan välillä. (Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot | Kuntaliitto.fi, 2022.) Laissa on määritelty, että yhtenä kunnan tehtävänä on liikuntapalveluiden tuottaminen kunnan asukkaille. Kunnan tehtävänä on luoda olosuhteita ihmisten liikkumiselle, eli rakentaa ja hoitaa liikuntapaikkoja. Kohderyhmänä kunnalla on kaikki kunnan asukkaat. Huomioitava on eri-ikäiset ihmiset, ja erityisesti ne, jotka uhkaavat jäädä palveluiden ulkopuolelle. Velvollisuutena kunnilla on tavoitella kuntalaisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Haasteena kunnilla on määrärahojen ja henkilöstöressurssien vähäinen määrä. Myös ikärakenteen muutos tulee vaikuttamaan liikunnan olosuhteisiin, kun iäkkäiden määrä nousee ja samalla työikäisten ja lasten määrä vähenee. (Ahonen-Walker, 2021a.)

Yksityisen sektorin lisäksi myös julkisella sektorilla on tarve tuottaa toimivia ja lisäarvoa tuovia palveluita. Myös julkisen sektorin, esimerkiksi kuntien palveluita pystytään luomaan ja kehittämään palvelumuotoilun keinoin. Haasteita kunnissa tapahtuvaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen tuo toimintaympäristön laajuus ja vähenevät resurssit. Yksityiset toimijat pystyvät valitsemaan liiketoiminta-alueensa, kun taas julkisella sektorilla tähän vaikuttaa lait. (Tuulaniemi, 2011, 283.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Heinäveden kunta. Kunnasta purettiin vuonna 2022 vanha monitoimitalo, jossa sijaitsi kuntosali, liikuntasali ja liikuntatoimi. Palvelut sijoitettiin vuoden 2022 valmistuneen uuden yläkoulun yhteyteen. Puretun monitoimitalon alue jäi tyhjilleen, jonka uudelleen käyttöä kunta haluaisi kartoittaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on palvelumuotoilun keinoin kehittää ehdotus kunnalle alueen uudelleenkäytöstä. Tavoitteena on saada aikaan ehdotus konkreettisesta liikuntapaikasta, joka on syntynyt kuntalaisten toiveiden pohjalta. Ehdotus tullaan esittämään Heinäveden kunnan liikuntatoimelle. Opinnäytetyössä on käytetty Mendeley viitteidenhallintaohjelmaa.

2 Kuntien liikuntatoiminta

Perustuslaissa on määritelty, että kunnat ovat itsehallinnollisia yhteisöjä, joilla on verotusoikeus. Valtio pystyy tietyin rajoittein puuttumaan kuntien toimintaa, esimerkiksi säätämällä lakeja. (Kunnat ja kunnallishallinto | Suomi.fi, 2022.) Kunnat toimivat ihmisten arjen mahdollistajana, jotka luovat turvallisen ja sujuvan elämän. Kunnat tekevät tiivistä yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa, kuten valtion, kolmannen sektorin, elinkeinoelämän ja vuoden 2023 alusta alkaen myös hyvinvointialueiden. (Karhunen et al., 2022.)

Kuntien tehtävänä on järjestää kuntalaisille laissa määrätyt peruspalvelut. Palvelut mahdollistetaan pääosin kunnallisverotuksella saaduilla verotuloilla, valtiolta saaduilla valtionosuuksilla ja palveluista perittävillä maksuilla. Tärkeimpiä kuntien järjestämiä peruspalveluita on opetus- ja kulttuuripalvelut, joihin kuuluu esimerkiksi perusopetus, varhaiskasvatus ja toisen asteen koulutus. Myös kirjastopalvelut ja nuorisotyö kuuluu opetus- ja kulttuuripalveluihin. Toinen tärkeä kuntien järjestämä palvelu on tekninen palvelu, johon kuuluu teiden ja infrastruktuurin rakentaminen, rakennusvalvonta, vesi- ja jätehuolto. (Kunnat ja kunnallishallinto | Suomi.fi, 2022.)

Yhdeksi kuntien tehtäväksi kuuluu liikuntapalveluiden tuottaminen. Kuntien liikuntapalveluiden kohderyhmä käsittää kaikki kuntalaiset, joten huomioon on otettava lapset, nuoret, opiskelijat, työssäkäyvät ja ikääntyneet. Liikuntapalveluita on suunnattava myös maahanmuuttajille, soveltavaa liikuntaa tarvitseville ja heikommassa sosioekonomisesti heikommassa asemassa oleville. Kuntien järjestämien liikuntapalveluiden sisältöä ja muotoa ei määritellä erikseen. (Ahonen-Walker, 2021b.)

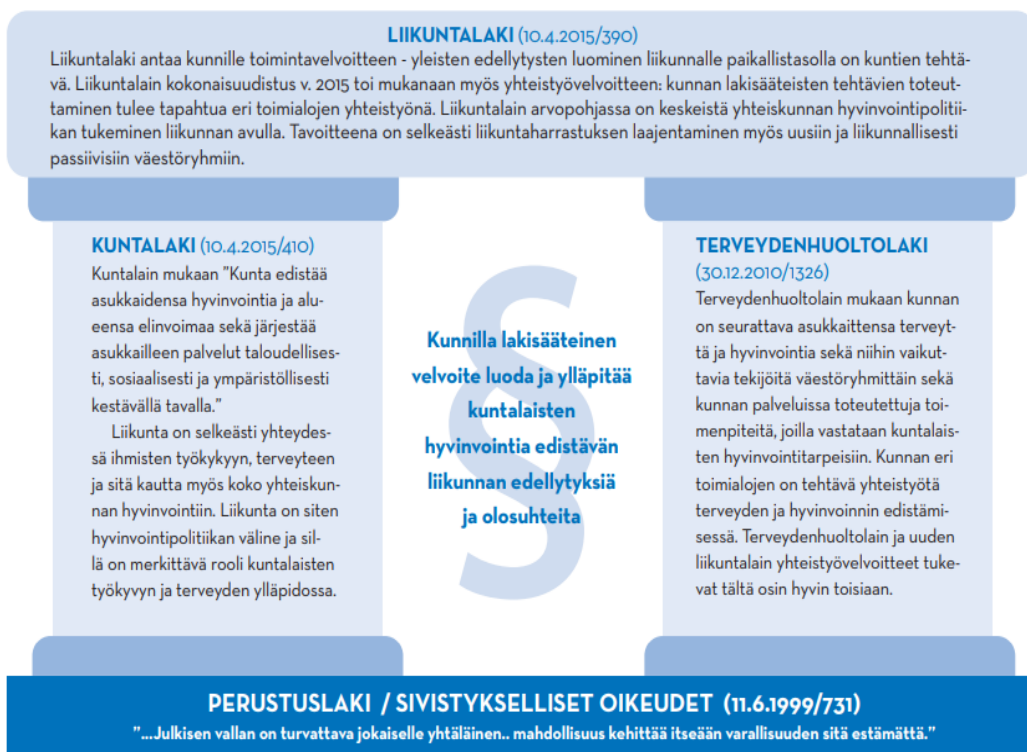
Kuntien tarjoamien liikuntapalveluiden tarkoituksena on täydentää paikallisten toimijoiden, kuten seurojen ja yhdistysten tarjontaa. Tavoitteena on tarjota toimintaa sellaisille henkilöille, jotka eivät kuulu järjestö- ja seuratoiminnan piiriin, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää liikuntayritysten palveluita esimerkiksi liian vähäisen varallisuuden takia tai palveluita ei yksinkertaisesti ole saatavilla. Kuntien liikuntapalvelutarjontaa siis pyritään suuntaamaan henkilöille, jotka eivät taloudellisten, kulttuuristen, sosiaalisten tai ikään liittyvien asioiden takia pysty käyttämään muiden tarjoamia liikuntapalveluita. (Ahonen-Walker, 2021b.) On todettu, että parhaiten kunnat pystyvät edistämään liikuntaa tarjoamalla kuntalaisille liikuntapaikkoja, ja huoltamalla niitä hyvin. ('Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta', 2018, 11)

2.1 Kuntia ohjaavat lait

Kuntien liikuntatoimintaa ohjataan kolmella keskeisellä lailla, jotka ovat perustuslaki, kuntalaki ja liikuntalaki. Perustuslaissa määritellään kuntien itsemääräämisoikeus ja turvataan ihmisten sivistykselliset perusoikeudet. Kuntalain perusteella kuntien tehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja alueen elinvoimaisuuden kehittäminen. Kuntalaki määrää myös tarkemmat linjat palveluiden tuottamisesta ja järjestämisestä. Liikuntalaki tarkentaa kuntien vastuuta liikunnan edistämisessä. (Ahonen-Walker, 2021a) Näiden kolmen lain lisäksi on vielä terveydenhuoltolaki, jonka yhtenä tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, toimintakykyä ja sosiaalista terveyttä. (Terveydenhuoltolaki 1:2§)

Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan, esimerkiksi kunnan, on turvattava kaikille asukkaalleen riittävät sosiaali- ja terveystalvet. Lisäksi tehtävänä on edistää ihmisten terveyttä. (Suomen perustuslaki 2:19§.) Suomen kunnilla on itsehallinto, jonka muodostaa kunnan asukkaat. Kuntien tehtävistä ja yleisistä hallinnon perusteista säädetään lailla. (Suomen perustuslaki 11:120§) Alla oleva kuva 1 kuvaa liikuntapalveluita ohjaavia lakeja.

Kuntien liikuntapalveluiden lainsäädännöllinen kehikko*

* Muokattu lähteestä: Kuntaliitto / Liikunnan asema lainsäädännössä

Kuva 1: Kuntien liikuntapalveluiden lainsäädännöllinen kehikko ('Iisalmen liikuntaolosuhteiden kehittämisuunnitelma', 2022,5)

2.2 Valtion ohjaus ja avustukset

Valtionhallinnossa Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntapolitiikan johtamisesta, kehittämisestä ja liikunnan edellytysten luomisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa myös koulutus-, tiede-, ja kulttuuripolitiikasta Suomessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät ja tavoitteet - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä toimii liikunta-neuvosto, jonka tehtävät on määritelty liikuntalaissa. Neuvoston tehtävänä on käsitellä ja arvioida yhteiskunnallisten päätösten vaikutusta liikunnantoimialueella. Yksi neuvoston tehtävistä on tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi, sekä antaa lausuntoja liikuntaan ohjattavien määrärahojen käytöstä. Liikuntaneuvoston asettamisen toimikaudeksi tekee valtioneuvosto, kuultuaan ensin liikunnan eri aloilla toimivia järjestöjä ja yhteisöjä sekä muita yhteistyötahoja. Liikuntaneuvostossa tulee olla edustettuina laajasti eri toimijat liikunnan toimialalta, erilaiset yhteiskunnalliset näkemykset ja kunnat. (Valtion liikuntaneuvosto.)

Suomi on jaettu kuuteen alueeseen, joissa toimii aluehallintovirastot. Virastot, joita ohjaa lait, toimivat alueilla ministeriöiden edustajana, sekä hoitavat ministeriöiden antamia tehtäviä. Aluehallintovirastoissa toimii liikuntaneuvostot, joiden tehtävänä on antaa lausuntoja uusien liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmista sekä päättää niiden rahoittamisesta. Aluehallintovirastot myöntävät valtionavustukset alle 700 000 euron hankkeille. Yhtenä aluehallintovirastojen tehtävänä on myös tukea ja ohjeistaa kuntia liikuntapaikkarakentamisessa. (Liikuntatoimi - Opetus ja kulttuuri - Tehtävämme - Tietoa meistä – Aluehallintovirasto.)

Liikuntalaissa ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säädettyssä laissa on määritelty, että valtio myöntää kunnille valtionosuutta. Osuus täytyy käyttää terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan, liikuntapalveluihin, kansalaistoiminnan tukemiseen tai liikuntapaikkojen ylläpitämiseen ja rakentamiseen. ('Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta', 2018,42.) Liikuntapaikkojenpaikkojen valtionavustus määritellään liikuntalain 13. pykälässä näin:

" Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha avustusten myöntämiseksi liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen perustamishankkeisiin. Liikuntapaikkojen valtionavustuksia myönnetään laajojen käyttäjäryhmien tarpeisiin tarkoitettujen liikuntapaikkojen rakentamiseen, hankkimiseen, perusparannukseen ja näihin liittyvään varustamiseen. Lisäksi avustusta voidaan myöntää erityisestä syystä muuhun liikuntapaikkarakentamiseen. Avustusta myönnetään kunnalle tai kuntayhtymälle taikka niiden määräämisvallassa olevalle yhteisölle. Avustusta voidaan myöntää myös muille yhteisöille, jos avustaminen on tarpeen tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi." (Liikuntalaki 390/2015)

Liikuntapaikkarakentamista ohjaa ja avustaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Avustettavia kohteita on erityisesti isoja kohderyhmiä palvelevat hankkeet, kuten uima- ja jäähallit, lähiliikuntapaikat ja urheilukentät. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekee avustuspäätökset yli 700 000 euron hankkeista ja alle 700 000 euron hankkeiden avustuksista päättää aluehallintovirasto. Avustuspäätöstä ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriön sillä hetkellä voimassa olevat liikuntaa ja liikuntapaikkarakentamista koskevat linjaukset. Avustusten avulla pyritään huomioimaan liikuntapaikkarakentamisen tasa-arvoisuus, ekologisuus sekä taloudellinen kestävä kehitys. (Opetus- ja kulttuuriministeriö – Liikuntapaikkarakentaminen.)

2.3 Liikuntapaikkarakentaminen

Suomessa on noin 43 000 liikuntapaikkaa. (LIPAS - Liikuntapaikat) Suhteutettuna asukasmäärään liikuntapaikkoja Suomessa on paljon, mutta kuntakohtainen vaihtelu on suurta. Päävastuu liikuntapaikojen rakentamisessa ja hoidossa on kunnilla. ('LIIKUNTAPAIIKKARAKENTAMISEN SUUNTA-ASIAKIRJA', 2014.) Suurin osa Suomen liikuntapaikoista on kuntien omistuksessa. Erityisesti pienillä paikkakunnilla, esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomessa on käytetty liikuntapaikkaverkostojen rakentamiseen valtion rahoitusta. (Itkonen, Lehtonen and Aarresola, 2018,66.)

Liikuntapaikoilla tapahtuu vain osa ihmisten toteuttamasta fyysisestä aktiivisuudesta. Suurin osa suomalaisista liikkuu liikuntapaikkojen sijaan kevyenliikenteen väylillä, ulkoilureiteillä, luonnossa ja kotien lähetyvillä. Tärkeimpiä rakennettuja liikuntapaikkoja ovat uimahallit, kunto- ja liikuntasalit, liikuntahallit- ja areenat. ('LIIKUNTAPAIIKKARAKENTAMISEN SUUNTA-ASIAKIRJA', 2014, 43.) Vaikka liikuntapaikkarakentamisella on vaikutusta liikunnallisten ihmisten arkeen, pystytään sillä vaikuttamaan myös vähän liikkuvien elämään. Esimerkiksi uimahallit ja lähiliikuntapaikat ovat hyvä esimerkki tästä. (Itkonen, Lehtonen and Aarresola, 2018,66.)

Liikuntapaikkojen läheisyydellä ei ole todettu olevan vaikutusta liikunnan harrastamisen kokonaisuuteen, mutta yksittäisen lajin harrastamiseen se vaikuttaa. Esimerkiksi uinnin tai kuntosaliharjoittelun harrastaminen on yleisempää, jos kyseiseen lajiin tarkoitettu liikuntapaikka on lähellä. Liikunnan harrastamisen on kuitenkin tutkittu olevan yleisempää tiheämpään asutuilla alueilla, joissa myös kevyenliikenteen väyliä on enemmän. On tutkittu, että melkein jokaisella suomalaisella on liikuntapaikka kohtalaisen matkan päässä kodistaan. Tämä liikuntapaikka voi kuitenkin olla sellainen, joka on tarkoitettu liikuntaan, josta kyseinen ihminen ei ole kiinnostunut. Vaikka lähellä olevat liikuntapaikat olisi tarkoitettu ihmiselle mieluisaan liikuntaan, voi hän silti käyttää kauempana olevia liikuntapaikkoja niiden paremman kunnon, huollon tai varustelutason takia. Valo ry:n tekemän selvityksen perusteella liikuntapaikan peruskorjaus lisää liikuntapaikan käyttöä, jos verrataan

paikkaan, joissa korjauksia ei ollut tehty. ('LIIKUNTAPAIIKKARAKENTAMISEN SUUNTA-ASIAKIRJA', 2014, 45–46.)

2.4 Heinäveden kunta

Heinävesi on Itä-Suomessa, Pohjois-Karjalan maakunnassa sijaitseva kunta. Heinävesi on matkailu kunta, joka on tunnettu kauniista luonnosta. Siellä sijaitsee Heinäveden vesireitti, joka on valittu yhdeksi Suomen kansallismaisemaksi. Kunnan pinta-ala on 1319,54 km² (Heinävesi - Heinävesi-tietoa) Kunnan väkiluku vuonna 2021 oli 3136. Aukkaista alle 15-vuotiaita oli 9.8 %, 15–64-vuotiaita 49.6 % ja yli 64-vuotiaita 40.5 %. (*Tilastokeskus | Kuntien avainluvut, 2021*)

Heinäveden kunnasta löytyy mahdollisuuksia sisä- ja ulkoliikuntaan jokaisena vuoden aikana. Kunnasta löytyy kaksi liikuntasalia, joista toinen sijaitsee kirkonkylällä yläkoulun yhteydessä ja toinen Karvion alakoululla. Kuntosali sijaitsee yläkoulun liikuntasalin yhteydessä. Yläkoulun liikunta- ja kuntosali ovat valmistuneet vuoden 2022 alussa. Kesällä liikuntaa pystyy harrastamaan kirkonkylän yleisurheilukentällä, josta löytyy myös tekonurmipinnoite jalkapallon harrastamiseen. Urheilukentän läheisyydestä löytyy tenniskenttä, beachvolley-kenttä, skeittiparkki ja koripallokorit. Kunnasta löytyy myös kaksi muuta beachvolley -kenttää. Lisäksi urheilukentältä lähtee yhdeksänvöyläinen frisbeegolfrata ja Karviossa sijaitsee toinen yhdeksänvöyläinen rata. Kuntoratoja lenkkeilyyn ja ulkoiluun löytyy kunnasta yhteensä 13.9 kilometriä, jotka on sijoitettu ympäri kuntaa. Talvella ympäri kuntaa löytyy valaistuja ja valaisemattomia latuja. Myös jääladut tehdään sään niin salliessa. Jääladut tuovat kunnan latuverkostoon yli 20 kilometriä lisää latuja. Luistelualueita kunnassa on kaksi, kirkonkylällä ja Karviossa. Molemmista löytyy jäädytetty jääkiekkokaukalo ja lisäksi kirkonkylässä on tekonurmen päällä jäädytetty luistelualue. (Heinävesi - Liikunta)

3 Palvelumuotoilu

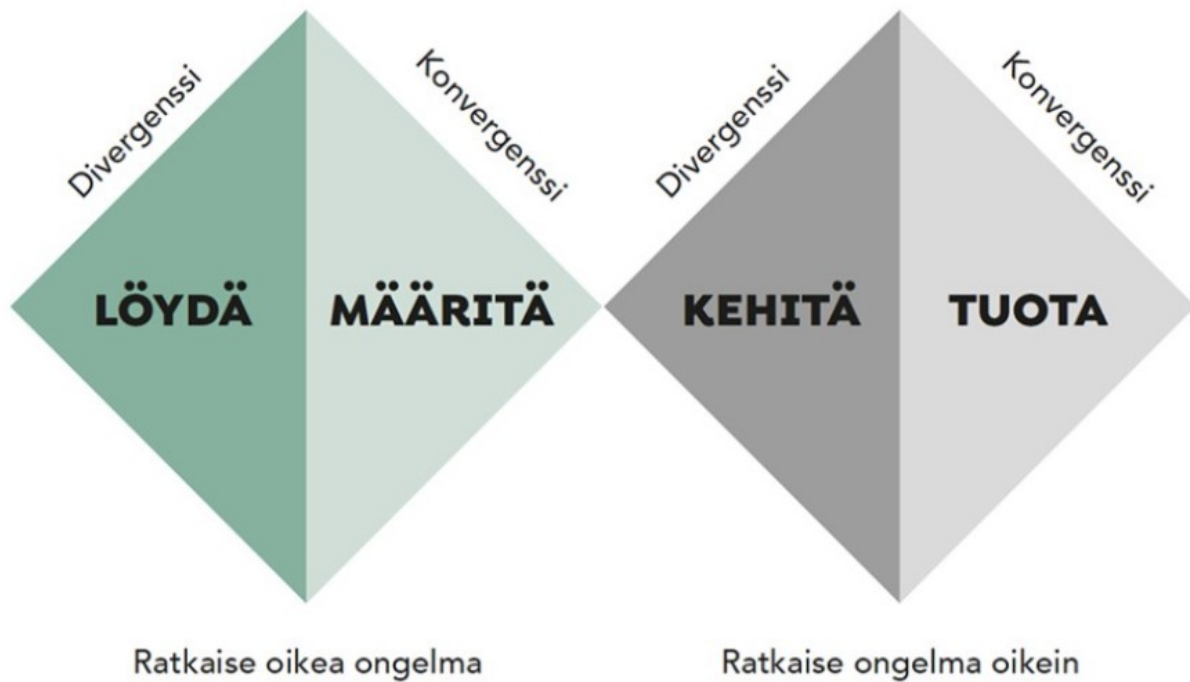
Palvelumuotoilu on muotoiluajattelusta alkunsa saanut muotoilun osaamisala, jonka avulla pystytään kehittämään tai luomaan markkinoille kokonaan uusia palveluita. Palvelumuotoilun keskiössä on aina ihminen ja asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisellä palveluiden kehittämisellä pystytään vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin, ja tällä tavoin kehittämään omaa liiketoimintaa, ja mahdollisesti saamaan lisää asiakkaita. Palvelumuotoilun avulla palveluista pyritään tekemään kuluttajia sekä palveluntarjoajia hyödyttäviä. Asiakkaat saavat palvelusta tarvitsemansa hyödyn, ja samalla palveluntarjoaja saa esimerkiksi taloudellista tai kilpailullista hyötyä. Palvelumuotoilun avulla pystytään lisäämään palvelun käytön sujuvuutta ja vaivattomuutta, tai pystytään lisäämään asiakkaan elämyksellisyyttä. (Koivisto, 2019, 34.)

Jos verrataan perinteistä palveluiden kehittämistä ja palvelumuotoilua, suurin ero on asiakkaan huomioimisessa ja sen osallistamisessa. Perinteisessä kehittämisessä oletetaan mitä asiakas haluaa tai tarvitsee, ja pyritään ratkaisemaan ongelma ilman asiakkaan kuuntelua ja osallistamista, joka johtaa yleensä väärän ongelman ratkaisuun. Palvelumuotoiluajattelussa asiakkaan tarpeita ja ongelmia pyritään kuulemaan ja ymmärtämään, jonka jälkeen asiakkaan kanssa yhdessä pyritään kehittämään palvelua toimivammaksi. Palvelumuotoilussa kehittäminen perustuu aina asiakkaan tarpeiden huomioimiseen ja ongelman syvälliseen ymmärtämiseen, eikä koskaan olettamuksiin. (Koivisto, 2019, 48–50.)

3.1 Palvelumuotoilun vaiheet

Palvelumuotoiluprosessin mallit eroavat hieman kirjoittajan mukaan, mutta pääajatus kaikkien mallissa on sama. Koivisto (2019, 43) jakaa prosessin vaiheet neljään eri päävaiheeseen: löydä, määritä, kehitä ja tuota. Kun taas Tuulaniemi (2011, 130–131) erittelee prosessin viiteen eri vaiheeseen, jotka ovat määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi. Tämän opinnäytetyön palvelumuotoiluprosessissa käytetään Koiviston mallia ja vaiheita.

Palvelumuotoilun neljä eri päävaihetta pystytään jakamaan vielä kahteen eri vaiheeseen, jotka ovat: ongelman tunnistaminen ja ratkaisun kehittäminen. Ongelman tunnistaminen vaiheessa pyritään löytämään ja määrittelemään ongelma, mikä pitää ratkaista, ja ratkaisun kehittäminen vaiheessa pyritään kehittämään ja tuottamaan ratkaisu tähän ongelmaan. Tätä kuvaa Desing Councilin tuplatimantti prosessimalli (kuva 2), jossa ensimmäinen timantti on ongelman tunnistamisvaihe ja toinen timantti on ratkaisun kehittämisvaihe. Timanttien sisällä on neljä päävaihetta: löydä, määritä, kehitä ja tuota. (Koivisto, 2019, 43.)

Kuva 2: Tuplatimantti-prosessimalli (Koivisto, 2019, 43)

Palvelumuotoiluprosessi on iteratiivinen prosessi, jossa tiettyä vaihetta toistetaan niin kauan, kunnes sen lopputulos miellyttää. On myös mahdollista palata aikaisempaan vaiheeseen, jos huomataan että jokin vaihe täytyy tehdä uudestaan. Tarvittaessa prosessi voidaan aloittaa kokonaan alusta. (Koivisto, 2019, 46.)

3.1.1 Ongelman tunnistaminen

Palvelumuotoilun ensimmäisessä vaiheessa kerätään tietoa, jonka pohjalta yritetään löytää oikea ongelma mitä lähdetään ratkomaan. Tietoa halutaan kerätä eristyneesti asiakkaiden tarpeista, motiiveista ja käyttäytymisestä. Tämän lisäksi tietoa halutaan palveluntarjoajan liiketoimista ja niiden tavoitteista sekä reunaehdoista. (Koivisto, 2019, 44.) Palvelumuotoiluprosessin alkuvaiheessa kannattaa tehdä markkinatutkimusta, tutustumalla vallitsevaan markkinatilanteeseen ja muihin kilpailijoihin. Tämä onnistuu benchmarkkauksen avulla, jossa pyritään vertailemaan muiden alan toimijoiden toimintaa ja tarjontaa keskenään, ja oppimaan siitä. Saatua tietoa voidaan hyödyntää omassa toiminnassa, esimerkiksi erottamalla muista kilpailijoista. Tai sitten voidaan käyttää omassa toiminnassa muiden jo hyväksi havaittuja toimintatapoja. (Tuulaniemi, 2011, 138–139.)

Tietoa kerätään yleensä laadullisen tutkimuksen menetelmillä, jotka voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: perustutkimusmenetelmät, kontekstuaalisen tutkimuksen menetelmät ja eksploratiivisen

tutkimuksen menetelmät. Perustutkimusmenetelmien avulla pystytään keräämään eksplisiittistä tietoa, eli sanoilla ilmaistua tietoa. Tällainen tieto voi olla joko kirjoitettua tai sanottua. Esimerkiksi haastatteluilla, kyselyillä ja ryhmäkeskusteluilla pystytään keräämään eksplisiittistä tietoa. Perustutkimuksen menetelmillä saadaan vai pieni tieto siitä mitä voidaan saada. Kontekstuaalisessa tutkimuksessa tarkkaillaan ja havainnoidaan ihmisten toimintaa ja käyttäytymistä. Havainnointia voidaan tehdä oikeassa ympäristössä tai voidaan luoda ympäristö ja tilanne missä ihmistä halutaan tarkkailla. Havainnoimalla voidaan selvittää esimerkiksi, miten ihmiset käyttäytyvät erilaisissa ympäristöissä tai tilanteissa. Kontekstuaalisesta tutkimuksesta seuraava taso on eksploratiivinen tutkimus, jossa pyritään saamaan selville implisiittistä tietoa, eli tietoa, joka ei ole sanoilla ilmaistavissa. Tällaista tietoa voidaan kerätä make tools-työkaluilla, joissa ihmiset luovat esimerkiksi piirustuksia tai askarteluja, joita tulkitsemalla ja analysoimalla saadaan tietoa. Näillä työkaluilla voidaan saada selville sellaisia asioita, joita ihminen ei osaa sanoilla kuvata. (Koivisto, 2019, 44–45.)

Määritä- vaiheessa luodaan asiakasymmärrys, joka saadaan analysoimalla ja tulkitsemalla löydä- vaiheessa saatua tietoa. Saadun asiakasymmärryksen pohjalta luodaan ongelma, johon myöhemmissä vaiheissa ideoidaan ratkaisu. Tiedon analysoimisessa ja tulkitsemisessä on tärkeää löytää ihmisille merkittäviä tekijöitä, sekä olennaisia asioita, joista on prosessin kannalta hyötyä. Pienestäkin yksittäisestä havainnosta voi olla hyötyä, mutta tärkeää olisi löytää asioita, jotka yhdistävät laajempia ihmisryhmiä. (Tuulaniemi, 2011, 154; Koivisto, 2019, 45.)

3.1.2 Ratkaisun kehittäminen

Oikean ongelman löydettyä, aloitetaan ideoida ongelmaan ratkaisuja. Kehitä vaiheessa ideoidaan erilaisia prototyyppisiä ja ratkaisumalleja asiakasymmärryksen ja erilaisten menetelmien avulla. Ideoinnissa kannattaa osallistaa asiakkaita, työntekijöitä ja yhteistyökumppaneita esimerkiksi erilaisten työpajojen avulla. (Koivisto, 2019, 46.) Ideoinnin alussa on kannattavaa keksiä mahdollisimman paljon erilaisia ratkaisuja ongelmaan, jonka jälkeen toteuttamiskelpoisia ideoita kehitetään lisää ja toteuttamiskelvottomat ideat hylätään. Ei siis kannata miettiä mikä idea on hyvä, ja mikä ei, vaan kannattaa keksiä mahdollisimman paljon ideoita. Mitä enemmän ratkaisuja keksitään, sitä todennäköisempää niiden joukosta on löytää toteuttamiskelpoinen idea. Kehitä - vaihe on palvelumuotoiluprosessin luovin vaihe, joten siihen kannattaa käyttää aikaa, jolloin aikataulun tiukkuus ei tapa luovuutta, tällöin syntyy parhaimmat ideat. Ideoinnin menetelmiä kannattaa pohtia kriittisesti. Jos tietty menetelmä ei tuota tulosta, kannattaa kokeilla jotain toista menetelmää. Myös ympäristönvaihdos voi parantaa luovuutta. (Tuulaniemi, 2011, 182–188.) Ideoita voidaan myös

prototypoida, eli testata. Testaamisella pyritään kartoittamaan esimerkiksi ideoiden toimivuutta tai kiinnostavuutta. Prototyyppejä ideoista voidaan tehdä oikeastaan, miten tai mistä vaan. Esimerkiksi voidaan askartelemalla rakentaa hahmotelma, joka kuvaa tiettyä ideaa. Prototypointi on mukana palvelumuotoilun kaikissa vaiheissa, ja sen avulla pienennetään riskiä epäonnistumiseen. (Tuulaniemi, 2011, 196–197.)

Palvelumuotoilun viimeinen vaihe on tuota – vaihe, jossa pyritään valitsemaan tuotetuista ideoista sellaisia, jotka voivat ratkaista alkuvaiheessa määritellyn ongelman. Valittuja ideoita testataan asiakkailla, henkilökunnalla tai sidosryhmillä. Testaamista voidaan toteuttaa esimerkiksi haastattelulla, mysteerishoppauksella tai havainnoinnilla. Ideoiden testaamista on tärkeää tehdä aikaisessa vaiheessa, jotta saadaan heti tietää, jos idea ei asiakkaiden mielestä ole toimiva. Ideoita kannattaa siis testata, vaikka ne ei ole täysin valmiiksi asti mietittyjä. (Tuulaniemi, 2011, 232–233.) Myös ideoiden teknistä toteutusta ja idean kannattavuutta pyritään arvioimaan. Vaikka idea ratkaisisi ongelman, on tärkeää tietää, onko se teknisesti ja taloudellisesti mahdollista toteuttaa. Vaiheen lopputuotoksena on ratkaisu, joka voidaan halutessaan viedä toteutukseen. (Koivisto, 2019, 46.)

3.2 Kysely osana palvelumuotoiluprosessia

Kyselyä pystytään hyödyntämään palvelumuotoilussa asiakastiedon keräämisessä. Kyselyn avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto nopeasti ja tehokkaasti isolta ihmismäärältä. Kyselymenetelmän avulla pystytään säästämään tutkijan aikaa, koska kyselylomakkeen voi lähettää isolle ihmismassalle kerralla. Jos lomake on suunniteltu huolellisesti, myös tulosten tallentaminen ja analysointi nopeutuu. Kyselymenetelmän hyvien puolien lisäksi on myös monia huonoja puolia. Kyselystä saatuja tuloksia pidetään yleensä pinnallisena, eikä ole varmuutta, miten vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet ja ovatko kaikki vastaajat vastanneet kyselyyn rehellisesti ja huolellisesti. Väärinymmärryksiltäkään ei voi välttyä. Vaikka kyselylomake olisi huolellisesti tehty, voi vastaaja kuitenkin ymmärtää jonkun kysymyksen eri tavalla kuin kyselyn laatija. (Hirsjärvi et al., 2009, 195.)

Kyselyyn vastaamiseen tärkein vaikuttava asia on aihe. Jos ihminen kokee aiheen itselleen tärkeäksi, on suurempi todennäköisyys, että hän vastaa kyselyyn. Kyselyn onnistumisen kannalta tärkeää on oikeat kysymykset ja niiden asettelu. (Hirsjärvi et al., 2009, 198.) Kyselylomakkeen laadinnassa tärkeintä on kysymysten selkeys. Kannattaa välttää kysymyksiä, jotka voi ymmärtää monella eri tavalla. Kysy vain yhtä asiaa kerrallaan. On hankalaa vastata kysymykseen, jossa kysytään kahta eri asiaa. Kysymysten kannattaa olla tarpeeksi lyhyitä, koska pitkiä kysymyksiä voi olla vaikeampi ymmärtää kuin lyhyitä kysymyksiä.

On tarpeen kiinnittää huomiota myös kysymysten määrään ja järjestykseen. Ihmisten kynnys vastata liian pitkään kyselyyn on suurempi kuin lyhyeen kyselyyn. Kannattaa siis miettiä tarkoin mitkä kysymykset on tarpeellisia ja mitkä ei. Hyvänä ohjeena voidaan pitää, että yleisimmät kysymykset sijoitetaan kyselyn alkupuolelle ja spesifimmät kysymykset loppuun. Yleisillä kysymyksillä tarkoitetaan esimerkiksi vastaajan ikää, sukupuolta ja siviilisäätyä koskevia kysymyksiä. Yksittäisillä sanavalinnoilla voi olla merkitystä kyselyn lopputulokseen. On hyvä välttää esimerkiksi alan ammatti-kieltä, jota kyselyyn vastaaja ei välttämättä ymmärrä. Monilla kyselyyn vastaajista ei välttämättä ole mielipidettä jokaiseen kysymykseen. On havaittu, että ihmiset vastaavat vaikka heillä ei välttämättä olisi mielipidettä. Tällöin vastausten tulokset voivat olla harhaanjohtavia. Tämän takia olisi tärkeää lisätä vastausvaihtoehdoksi myös: ei mielipidettä tai en osaa sanoa. (Hirsjärvi et al., 2009,202–203.)

Kyselyssä voidaan käyttää monia erilaisia kysymystyyppejä, joista yleisimpiä on kolme: avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoon perustuvat kysymykset. Avoimeen kysymykseen vastaaja saa vastata kirjoittamalla, miten haluaa. Eli esitetään kysymys, jonka jälkeen on tyhjä tila johon vastaaja vastaa. Avoimien kysymysten avulla voidaan tunnistaa sellaisia asioita, joita muilla kysymystyypeillä ei ole mahdollista tunnistaa, esimerkiksi motivaatioon liittyviä asioita. Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden vastaajalle itsensä ilmaisuun omin sanoin. Vaikka avoimet kysymykset ovat jossain tilanteissa hyviä, on vastausten moninaisuuden takia niiden analysoiminen hankalaa ja aikaa vievää. (Hirsjärvi et al., 2009, 199–201.) Avoimia kysymyksiä voidaan käyttää silloin kun vastausvaihtoehdot olisi liikaa, tai niitä olisi hankala määritellä. (Vehkalahti, 2008) Monivalintakysymykset eli strukturoidut kysymykset antavat vastaajalle valmiin vaihtoehdon, joista valita mieluisin. Riippuen kysymyksestä, vastaajan voidaan antaa valita yksi tai useampi annetuista vaihtoehdoista. Monivalintakysymysten vastauksia on helpompaa analysoida ja vertailla keskenään, koska vastausvaihtoehdot ovat kaikilla vastaajilla samat, eikä vastaukset pysty eroamaan niin paljon toisistaan, kuin avoimien kysymysten vastaukset. Kysymystyyppinä monivalintakysymys voi olla vastaajaa rajoittava, varsinkin jos vastausvaihtoehdot ei ole laadittu huolella.

Kyselyyn voidaan tehdä myös avoimen ja monivalintakysymyksen välimuoto. Siinä annetaan valmiit vaihtoehdot, joiden jälkeen esitetään avoin kysymys. Näin voidaan saada esille asioita, joita kyselylaatija ei ole ajatellut vastausvaihtoehdot miettiessä. (Hirsjärvi et al., 2009, 199,201.) Kolmas yleisesti käytetty kysymystyyppi on asteikkoihin perustuvat kysymykset. Kysymyksessä esitetään väittämä, ja vastaaja vastaa kuinka paljon hän on väittämän kanssa samaa mieltä tai eri mieltä. Vastauksissa asteikot ovat yleensä 5- tai 7 portaisia. Asteikko voi olla esimerkiksi 5-portainen, jossa on vaihtoehdot: 1. täysin samaa mieltä, 2. jokseenkin samaa mieltä, 3. ei mielipidettä, 4.

jokseenkin eri mieltä ja 5. täysin eri mieltä. Näistä vaihtoehdoista vastaaja valitsee sen mikä hänestä tuntuu oikealta. (Hirsjärvi et al., 2009, 200.)

3.3 Palvelumuotoilu kunnissa

Palvelumuotoilulla on ollut pitkään paikka yksityisen sektorin palveluiden kehittämisessä, mutta samalla tavalla sitä voidaan käyttää julkisen sektorin, kuten kuntien palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseen. Yrityksillä ja kunnilla on kuitenkin molemmilla tarkoituksena tuottaa asiakkailleen laadukkaita ja tarpeellisia palveluita, joita ihmiset haluavat käyttää, joiden käyttö olisi mielekästä ja sujuvaa. Molemmat pyrkivät tuottamaan ja kehittämään palveluitaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Yksi kuntien tärkeimmistä tehtävistä on tuottaa asukkailleen toimivia palveluita ja ratkaisuja, joilla pystytään lisäämään kuntalaisten hyvinvointia. Hyvillä palveluilla ja toimivilla ratkaisuilla kunnat pystyvät nostamaan omaa arvoansa. (Tuulaniemi, 2011,281,283.)

Palvelumuotoilua käytetään nykyisin laajemmin myös julkisella sektorilla, joka lisää asiakaslähtöistä ajattelua palveluiden tuottamisessa. (Hakoköngäs, 2021) Palvelumuotoilu ja asiakaslähtöinen kehittäminen vaihtelee kunnittain. Yleisempää se on suuremmissa kaupungeissa kuin pienemmissä kunnissa. Tähän vaikuttaa erityisesti pienten kuntien niukemmat resurssit. (Lyly et al., 2021,1.1.4.) Yksi ensimmäisistä palvelumuotoilua hyödyntävistä kaupungeista oli Helsinki, joka aloitti palvelumuotoilun keinoin kehittämään yrityspalveluitaan. (Tuulaniemi, 2011,284) Myöhemmin Helsinki on käyttänyt palvelumuotoilua esimerkiksi keskuskirjasto Oodin suunnittelussa. Palvelumuotoilua on käytetty opasteiden ja kalusteiden suunnittelussa ja aineiston sijoittelussa. Oodin suunnittelua toteutettiin Keskustakirjaston kaverit - nimisellä pilottiprojektilla, jossa joukko asiakkaita pääsi ideoimaan kirjaston palveluiden sujuvuutta sekä tapahtumien sisältöjä. Kaupungin asukkaita otettiin vuonna 2012 mukaan vaikuttamaan kirjaston budjettiin, jolloin kaupunkilaiset päättivät mihin pilottikokeiluihin käytetään 100 000 euroa. (Palveluiden suunnittelu – Oodi.)

Kuntaliiton tekemän kuntien digitaalikartoituksen mukaan monilla kunnilla on tarvetta edistää palveluiden kehittämistä yhteistyössä palveluiden käyttäjien kanssa. Parannusta tarvitaan toimintamallien kehittämisessä sellaisiksi, että pystytään ottamaan kuntalaiset johdonmukaisesti mukaan palveluiden kehittämiseen. (Lyly et al., 2021, 4.1.) Kunnilla olisi potentiaalia tuottaa asukkailleen parempia ja toimivampia palveluita, mutta palvelumuotoilulle kunnat toimintaympäristöinä ovat haastavampia kuin yksityisensektorin toimintaympäristö. Kunnilla on monia laissa määrättyjä asioita, jotka pitää ottaa huomioon. Yritysmaailmaan verrattuna kuntien kohderyhmät ovat paljon laajempia ja kaikki kunnan asukkaat täytyy ottaa huomioon. Yritykset voivat päättää millä toimialalla toimivat ja kenelle palvelunsa suuntaavat. Kuntien palveluiden kehittämisessä oman haasteensa tuo myös

poliittinen päätöksentekojärjestelmä. Eri puolueilla voi olla erilaiset näkemykset, miten palveluita pitäisi tai voitaisiin kehittää. Tämä on tietenkin osa demokratiaa mutta tuo mukanaan sen, että erilaiset näkemykset ja ajatukset täytyy ottaa huomioon päätöksenteossa. (Tuulaniemi, 2011,281–282.) Palveluita tarjoavien yritysten on kuntiin verrattuna nopeampaa reagoida markkinoilla tapahtuviin muutoksiin. Kunnissa päätöksenteko on järjestelmän vuoksi hitaampaa, jolloin palveluiden muokkaaminen on vaikeampaa ja sitä ei lähdetä matalalla kynnyksellä tekemään. (Tuulaniemi, 2011,283.) Palvelumuotoiluprosessin tekeminen vaatii myös aikaa, jota julkisella sektorilla yleensä on vähän. (Hakoköngäs, 2021)

4 Kehittämistyön tausta ja tavoite

Heinäveden kunnan keskustasta purettiin vuonna 2022 monitoimitalo, jossa sijaitsi kuntosali, liikuntasali sekä nuoriso- ja liikuntatoimen tilat. Kyseistä rakennusta käytettiin myös kokoustilana ja siellä järjestettiin erilaisia tapahtumia. Ennen monitoimitalon purkamista nämä tilat rakennettiin uuden yläkoulun yhteyteen, joka valmistui vuoden 2022 alussa. Puretun monitoimitalon alue jäi tyhjäksi, ja kunta haluaisi kartoittaa olisiko uudelle liikuntapaikalle tarvetta kyseisellä alueella. Alla olevaan karttakuvaan on punaisella neliöllä merkitty kyseinen alue.

Kuva 3: Alue johon kehittämissuositus luodaan (Google Maps)

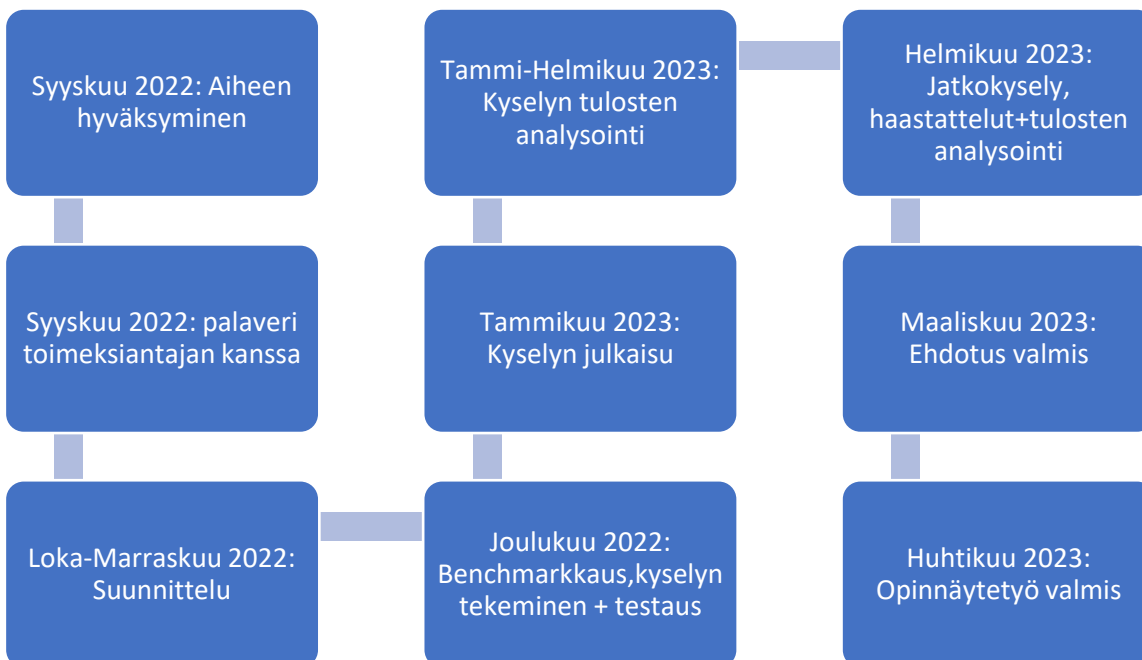
Kehittämistyön tavoitteena oli luoda liikuntapaikkojen kehittämissuositus Heinäveden kunnalle kyseisen alueen uudesta käyttötarkoituksesta. Tavoitteena oli saada konkreettinen liikuntapaikka, joka alueelle voitaisiin rakentaa. Työssä oli mahdollisuus myös sille, ettei alueelle tehdä mitään. Kehittämissuositus ja perustelut miten lopputulokseen päädyttiin, tulee esille tässä opinnäytetyössä ja myöhemmin ne tullaan esittelemään kunnan liikuntatoimelle. Toimeksiantajalla ei ollut erityisiä toiveita työn toteuttamisesta tai toimintatavoista. He antoivat reunaehdoksi, että lopputuloksessa olisi esitettävä jokin konkreettinen liikuntapaikka kyseiselle alueelle, jos kuntalaisten mielestä sille olisi tarvetta. Budjettia liikuntapaikalle ei myöskään annettu, vaan oltiin avoimia kuulemaan

kuntalaisten ehdotuksia ja tarpeita eri hintaluokan liikuntapaikoista. Toimeksiantajan toiveena oli, että kuntalaisten mielipiteet pyrittäisiin ottamaan huomioon.

Tälle opinnäytetyölle on tarvetta, koska liikuntalain 5§:n mukaan kuntien vastuulla on luoda edellytyksiä kuntalaisten liikkumiselle rakentamalla liikuntapaikkoja. Lisäksi kuntalain 22§:n mukaan kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksista on pidettävä huolta, ja yhdeksi vaikuttamisen ja osallistamisen keinoksi on listattu palveluiden suunnitteleminen ja kehittäminen yhteistyössä palveluiden käyttäjien kanssa. Palveluiden suunnittelu ja kehittäminen asukkaiden kanssa voidaan tehdä palvelumuotoilua hyödyntämällä. (Hakoköngäs, 2021) Kuntien resurssit kehittää palveluita ovat vähäisiä. (Tuulaniemi, 2011,281) Kuntaliiton tekemän kuntien digitaalikartoituksen mukaan kunnilla on kehittämistä asukkaiden osallistamisessa palveluiden kehittämiseen. Kartoituksessa mainitaan, että asukkaiden osallistamiseen ja kuulemiseen voitaisiin hyödyntää palvelumuotoilua. (Lyly et al., 2021, 4.1.) Tällaiselle opinnäytetyölle on siis tarvetta, jotta pienen kunnan tarjoamia liikuntamahdollisuuksia saadaan parannettua ja kuntalaisten mielipiteitä paremmin kuuluviin. Kuntalaisten mielipiteet voidaan ottaa huomioon palvelumuotoilua käyttämällä.

5 Kehittämistyön vaiheet ja menetelmät

Työstä jätettiin aihe-ehdotus Wihiiin elokuussa 2022 ja varsinaisesti työ alkoi syyskuussa 2022 kun aihe hyväksyttiin. Syyskuussa 2022 pidettiin palaverin toimeksiantajan kanssa, jossa keskustelimme työn tavoitteista ja aikataulusta. Tämän jälkeen loka-marraskuun aikana tehtiin työsuunnitelma ja aikataulu, sekä päätettiin työssä käytettävistä menetelmistä. Teoriataustan runko kirjoitettiin joulukuun 2022 ja tammikuun 2023 aikana, mutta lisäyksiä siihen tehtiin koko prosessin ajan. Joulukuussa 2022 päästiin tekemään benchmarkkausta sekä kyselyä, jolla kerättäisiin asiakasymmärrystä kuntalaisilta. Kyselyä pilotoitiin ja siitä kerättiin palautetta Heinäveden kunnan liikuntatöiden työntekijöiltä. Kysely päästiin julkaisemaan lopulta vasta 16.1.2023. Kysely oli julkisena 27.1.2023 asti. Kyselyn tulosten analysointia tehtiin tammi-helmikuun vaihteessa, jonka jälkeen kyselyn tulosten pohjalta tehtiin uusi kysely, jossa kartoitettiin vastaajien mielipiteitä kolmesta esille nousseesta vaihtoehdosta. Tämä kysely julkaistiin 16.2.2023 ja suljettiin 26.3.2023. Lisäksi moodboardien avulla tehtiin nopeita haastatteluita, kolmesta esille nousseesta vaihtoehdosta. Helmi-maaliskuun vaihteessa 2023, jatkokyselyn tulokset analysoitiin ja niiden pohjalta maaliskuussa 2023 luotiin ehdotus kunnalle. Työn vaiheet on laitettu aikajanelle helpottamaan työn etenemisen hahmottamista.

Kuva 4: Opinnäytetyöprosessin eteneminen

5.1 Benchmarking

Kehittämistyö aloitettiin benchmarkkauksella, jolla tarkoitetaan tutustumista markkinoihin ja sen eri toimijoihin. Sen avulla pystytään vertailemaan alan palveluita ja toimintoja keskenään. Jotta palveluita voitaisiin kehittää, täytyy tuntea oma toimintansa sekä toimintaympäristönsä. Saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi toiminnan kehittämisessä. (Tuulaniemi, 2011,138.)

Benchmarkkaus aloitettiin tutustumalla jo Heinävedellä olemassa oleviin liikuntapaikkoihin. Heinävedeltä löytyy paikkoja sisä-, kesä- ja talviliikunnan harrastamiseen. Liikuntapaikat ovat keskittyneet kahteen eri paikkaan, kirkonkylään ja Karvioon. Kattavin liikuntapaikka valikoima löytyy kirkonkylästä, jossa tämänkin kehittämistyön kohde sijaitsee. Kunnan liikuntapaikat ovat kehittyneet viime vuosina reilusti, kun alkuvuodesta 2022 valmistui uuden yläkoulun yhteyteen uusi liikuntasali ja kuntosali. (Heinävesi - Liikunta) Vuonna 1949 rakennettu urheilukenttä uusittiin täysin vuonna 2016. (Karjalainen, 2016) Senioripuisto ja kehonpainoharjoittelualue rakennettiin vuonna 2021. Senioripuistossa on laitteita, joilla pystytään parantamaan ja ylläpitämään senioreille tarpeellisia taitoja, kuten koordinaatiota ja tasapainoa. Vaikka puistoa kutsutaan senioripuistoksi, sopii se kaikille, jotka haluavat vahvistaa edellä mainittuja taitoja. Senioripuiston viereen valmistui kehonpainoharjoittelualue, jossa on streetworkout-harjoitteluun sopivia laitteita. (Kvintus, 2021.)

Benchmarkkauksessa tutkittiin myös lähikuntien liikuntapaikkatarjontaa. Heinävedellä on kuusi naapurikuntaa, jotka ovat Varkaus, Liperi, Tuusniemi, Leppävirta, Savonlinna ja Outokumpu. (Heinäveden kunnan talousarvio, 2021) Benchmarkkauksessa keskityttiin lähimpiin ja helpoiten saavutettaviin kuntiin, jotka ovat Varkaus, Tuusniemi ja Liperi. Näistä kunnista Varkaus ja Liperi ovat asukasluvultaan suurempia ja Tuusniemi pienempi kuin Heinävesi. Varkauden asukasluku vuonna 2021 oli 19 973, Liperin 11 979 ja Tuusniemen 2420. (Kuntien avainluvut | Tilastokeskus, 2021)

Liperin liikuntapaikat ovat jakautuneet pääosin kolmeen eri asutuskeskukseen, jotka ovat Kirkonkylä, Viinijärvi ja Ylämylly. Näistä asutuskeskuksista eniten liikuntapaikkoja löytyy Ylämyllyltä. Ylämyllyllä sijaitsee monia urheilukenttiä, joista yksi on päällystetty tekonurmella. Lisäksi siellä sijaitsee useita kuntosaleja, liikuntasaleja ja -halleja sekä kaksi lähiliikuntapaikkaa. Ylämyllyltä löytyy myös tenniskentät ja frisbeegolfiin harrastajille frisbeegolfrata. Ulko- ja luontoliikunta tarpeisiin on valaistuja ja valaisemattomia latuja sekä erikoisuutena ampumahiihdon harjoittelualue ja alamäki-pyöräilyreitit. Moottoriurheilua varten on oma Moottoriurheilukeskus ja koiraharrastajille

koiraurheilukeskus. Ylämyllyltä löytyy siis laaja kattaus eri urheilulajien liikuntamahdollisuuksia. Toiseksi suurin liikuntapaikkakeskittymä Liperissä on Kirkonkylä, josta löytyy urheilukentän ja liikuntasalien lisäksi kuntoportaat, tenniskentät, skeittiparkki ja senioripuisto. Kirkonkylässä sijaitsee myös 2 kilometrin valaistu latu sekä frisbeegolf-rata. Liperin kolmannen liikuntapaikkakeskittymän Viinijärven liikuntamahdollisuudet eivät eroa paljon Kirkonkylän liikuntamahdollisuuksista. Jos verrataan niitä keskenään, Viinijärveltä löytyy muuten samat liikuntapaikat, poikkeuksena siellä on pesäpallokenttä mitä Kirkonkylässä ei ole. Viinijärvellä ei ole skeittiparkkia, mikä Kirkonkylässä on. Lisäksi Viinijärvellä on urheilukenttänä pelkästään hiekkakenttä, kun Kirkonkylässä on nurmi- ja hiekkakenttä sekä yleisurheilukenttä. ('Liperin kunnan liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma', 2022, 13.)

Liperin kunnassa panostetaan tulevaisuudessa liikuntaolosuhteiden kehittämiseen. Kunta on luonut liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelman vuosille 2023–2030. Olosuhteissa tullaan panostamaan tulevaisuudessa lasten ja nuorten omatoimiseen liikkumiseen. Tämä näkyy tulevaisuudessa esimerkiksi koulujen pihojen ja lähiliikuntapaikkojen kehittämisenä ja frisbeegolf – ratojen kunnostamisena. ('Liperin kunnan liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma', 2022, 23) Kehittämissuunnitelmaan liittyvässä kyselyssä Liperin kuntalaiset nostivat esille kehityskohteissa monia lapsille ja nuorille suunnattuja liikuntapaikkoja. ('Liperin kunnan liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma', 2022, 21)

Varkauden kaupungissa on monipuoliset liikuntamahdollisuudet. Tässä kappaleessa mainitaan, miten Varkaus eroaa muista benchmarkkauksen kohteena olleista kunnissa. Varkaudessa sijaitsee Kämärin jääurheilukeskus, jossa on kaksi jäähallia, sekä iso tekojäärata. (Ulkoilu- ja liikuntapaikat | Varkaus) Kaupungissa toimii myös Padel Zone yritys, jolla on kahdeksan sisäpadelkenttää ja kaksi ulkopadelkenttää. (Padel Zone) Muuten kaupungista löytyy kattaus perinteisiä liikuntapaikkoja, kuten urheilukenttiä, liikuntahalleja, kuntosaleja ja lähiliikuntapaikkoja. Verrattuna muihin edellä mainittuihin kuntiin liikuntapaikkoja on määrällisesti enemmän, koska kyseessä on asukasluvultaan suurempi kaupunki.

Kolmas Heinäveden lähikunnista benchmarkkauksen kohteena oli Tuusniemi. Tuusniemi on näistä kunnista pienin ja siellä on vähiten liikuntapaikkoja. Kunnassa on yksi yleisurheilukenttä ja yksi hiekkapäälysteinen kenttä. Lisäksi lähiliikuntapaikoilla on kaksi hiekkatekonurmi päällystettyä kenttää. Kunnassa on yhteensä kolme beachvolley kenttää ja talviurheiluun on luistelualue, kaukalo ja 2,7 kilometriä valaistua latua. Sisäliikuntaan kunnassa on liikuntasali, monitoimisali ja kuntosali. (Liikuntapaikat – Tuusniemi.) Tuusniemen kunta tarjoaa perinteisiä liikuntapaikkoja, joita monissa pienemmissä kunnissa on.

Yhteenvetona voidaan todeta että, benchmarkatuista kunnista löytyy laaja kattaus perinteisiä liikuntapaikkoja kuten urheilukenttiä, liikuntahalleja, kuntosaleja, hiihtolatuja ja luistelupaikkoja. Jokaisesta kunnassa on tarjolla myös eri tasoisia lähiliikuntapaikkoja. Varkaus isompana kaupunkina tarjoaa eniten ja monipuolisemmin erilaisia liikuntapaikkoja. Tuusniemi pienimpänä kuntana muita vähemmän. Verrattuna Heinäveden Varkaudessa ja Liperissä sijaitsee skeittiparkit. Liperin liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelmasta (2022, 23) näkyy että tulevaisuudessa Liperin kunnassa tullaan kehittämään lapsille ja nuorille suunnattuja liikuntapaikkoja. Benchmarkkauksessa havaittiin, että Heinäveden kunnassa aikuisten ja senioreiden liikuntapaikkoihin on viime vuosina panostettu, mutta lapsille ja nuorille suunnatut liikuntapaikat ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

5.2 Kysely kuntalaisille

Kysely on tehokas tapa kerätä laaja aineisto nopeasti. Kyselyllä saadaan saavutettua laaja ihmis- massa. Vastaajat voivat vastata kyselyyn missä haluavat ja milloin haluavat. Jos kysely on laadittu hyvin, vastausten tallentaminen ja analysointikin helpottuu. (Hirsjärvi et al., 2009, 193.) Kysely toteutettiin Webropol- kyselynä, joka löytyy liitteestä 1. Kysely jaettiin Heinäveden liikuntatoimen Instagram ja Facebook - tilillä, josta se jaettiin Heinävesi ennen ja nyt Facebook - ryhmään, jossa on noin 3 400 jäsentä. Tämä ryhmä oli liikuntatoimen aikaisemman kokemuksen perusteella havaittu hyväksi tavaksi informoida ja tavoittaa kuntalaisia. Alle 18 – vuotiaiden vastaajien tavoittamiseksi Heinäveden yläkoulun ja lukion opinto-ohjaaja jakoi kyselyä oppilaille koulupäivien yhteydessä.

Monivalintakysymysten analysointi valmiiden vastausvaihtoehtojen takia on helpompaa, mutta avoimien kysymysten avulla voi vastauksista nousta esille jotain sellaista, mikä ilman niitä jäisi huomaamatta. Avoimia kysymyksiä kannattaa käyttää silloin kun vastausvaihtoehtoja olisi liikaa tai niitä olisi mahdoton luetella. (Vehkalahti, 2008,25.) Avoimien kysymysten ja monivalintakysymysten yhdistäminen voi tuoda esille jotain sellaisia vastausvaihtoehtoja, mitä kysymystä laadittaessa ei ole osattu ajatella.(Hirsjärvi et al., 2009,199)

Kyselyssä oli yhteensä 14 kysymystä, jotka olivat joko monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai niiden yhdistelmiä. Kysely koostui vastaajan perustietoja kartoittavista kysymyksistä, joita oli kaksi. Perustieto kysymysten jälkeen kysyttiin, kuinka paljon vastaaja harrastaa liikuntaa, minkälaista liikuntaa ja kenen kanssa. Jos vastaaja ei harrastanut liikuntaa ohjasi kysely automaattisesti selvittämään liikkumattomuuden syitä. Näiden kysymysten jälkeen kartoitettiin kuinka paljon vastaaja käyttää Heinäveden kunnan ja lähikuntien liikuntapaikkoja. Jos vastaaja ei käyttänyt Heinäveden kunnan liikuntapaikkoja, hän sai kertoa syitä käyttämättömyydelle. Lähikuntien liikuntapaikkoja

käyttävät vastaajat vastasivat kysymykseen: mitä lähikuntien liikuntapaikkoja käytät. Kyselyn lopussa vastaajat saivat vastata monivalintakysymykseen, jolla pyrittiin selvittämään, tarvitaanko alueelle uusia liikuntapaikkoja ja avoimeen kysymykseen: mitä liikuntapaikkoja tarvitaan ja miksi. Lisäksi kyselyn lopussa oli vapaa sana osio, johon vastaaja sai kertoa mielipiteitään kyseisestä aiheesta. Vastaaja pystyi halutessaan osallistumaan arvontaan, jossa palkintona oli kuntosalikortteja Heinäveden kunnan kuntosalille. Kysely tehtiin siten, että tietty vastaus poisti joitain kysymyksiä tai lisäsi tarkentavia kysymyksiä. Esimerkiksi jos vastaaja ei harrastanut liikuntaa, vastaaja ohjattiin vastaamaan kysymykseen, joka kartoitti liikkumattomuuden syitä ja jos vastaaja harrasti liikuntaa, hän sai seuraavaksi kertoa minkälaista liikuntaa harrastaa.

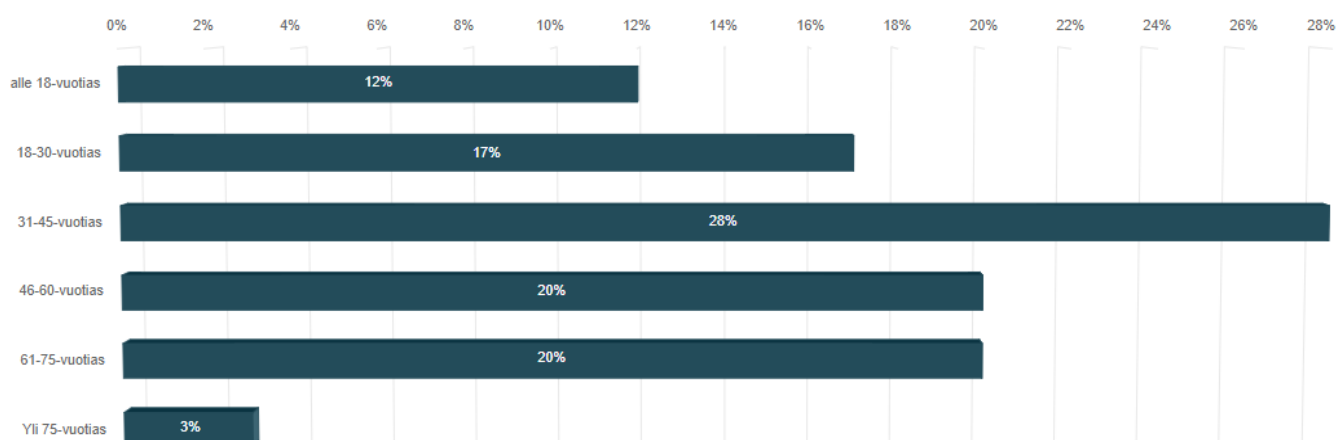
Vastaajalla ei välttämättä ole mielipidettä joihinkin asioihin ja antamalla vastausvaihtoehto, en osaa sanoa tai en halua sanoa. Näin välttyään siltä, että vastaaja vastaa kysymykseen, vaikka hänellä ei olisi mielipidettä. Näin välttyään tulosten vääristymiseltä. (Hirsjärvi et al., 2009,203.) Kyselyssä annettiin tällainen vaihtoehto, jos se oli mahdollista. Mikäli vaihtoehtoa ei voitu antaa, esimerkiksi avoimissa kysymyksissä, kysymys ei ollut pakollinen.

5.3 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi yhteensä 162 henkilöä, joista alle 18-vuotiaita oli 12 %, 18–30-vuotiaita 17 %, 31–45-vuotiaita 28 %, 46–60-vuotiaita 20 %, 61–75-vuotiaita 20 % ja loput 3 % oli yli 75-vuotiaita. Vastanneista 69 % oli naisia, 30 % miehiä ja loput eivät halunneet kertoa sukupuoltaan (kuva 5).

1. Minkä ikäinen olet?

Vastaajien määrä: 162

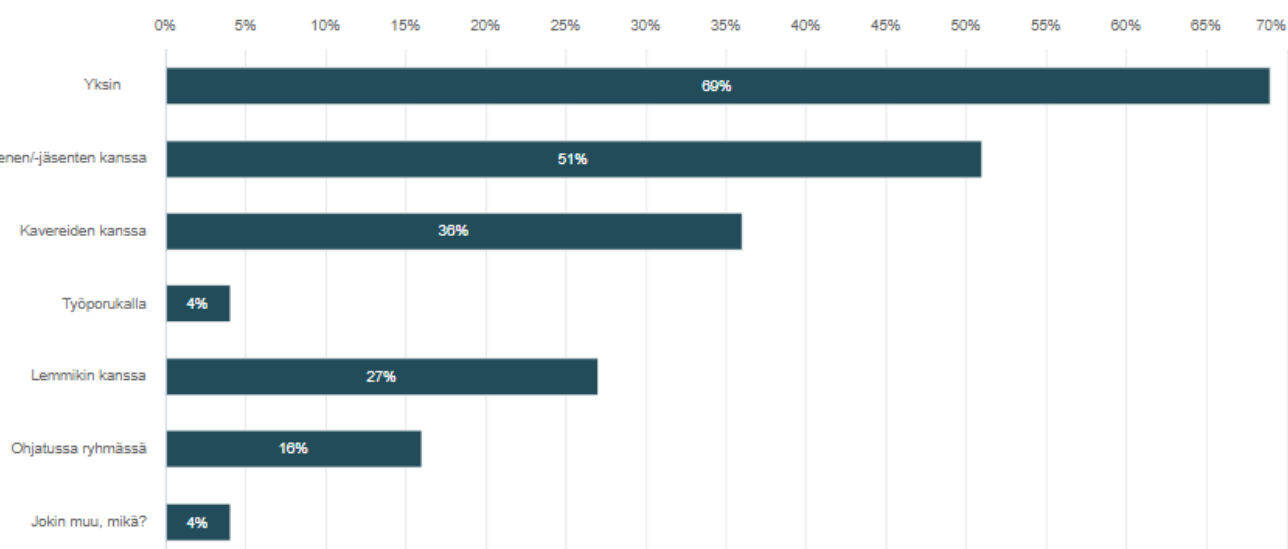

Kuva 5: Vastanneiden ikäjakauma.

Kyselyyn vastanneista ainoastaan 3 % ei harrastanut yli 30 minuuttia kestävästä sykettä nostattavaa liikuntaa. Liikunnaksi laskettiin myös hyötyliikunta, esimerkiksi lumityöt tai työmatka kävellen. 75 % vastaajista harrasti yli 3 kertaa viikossa vähintään 30 minuuttia kestävästä sykettä nostattavaa liikuntaa. Suurimmaksi syyksi liikkumattomuudelle nousi motivaation puute. Eniten liikuntaa harrasti yli 60 – vuotiaat, joista 49 % kertoi harrastavansa liikuntaa yli 4 kertaa viikossa. Liikuntamuodoista suosituimpia oli hyötyliikunta, erityisesti liikkuminen kävellen ja lumityöt, lenkkeily/kävely ja kuntosalilla käynti. Liikuntamuodoista miehet harrastivat enemmän erilaisia pallopelejä kuin naiset.

6. Kenen kanssa harrastat liikuntaa? (Voit valita useamman)

Vastaajien määrä: 157, valittujen vastausten lukumäärä: 326

Kuva 5: Kenen kanssa liikuntaa harrastetaan

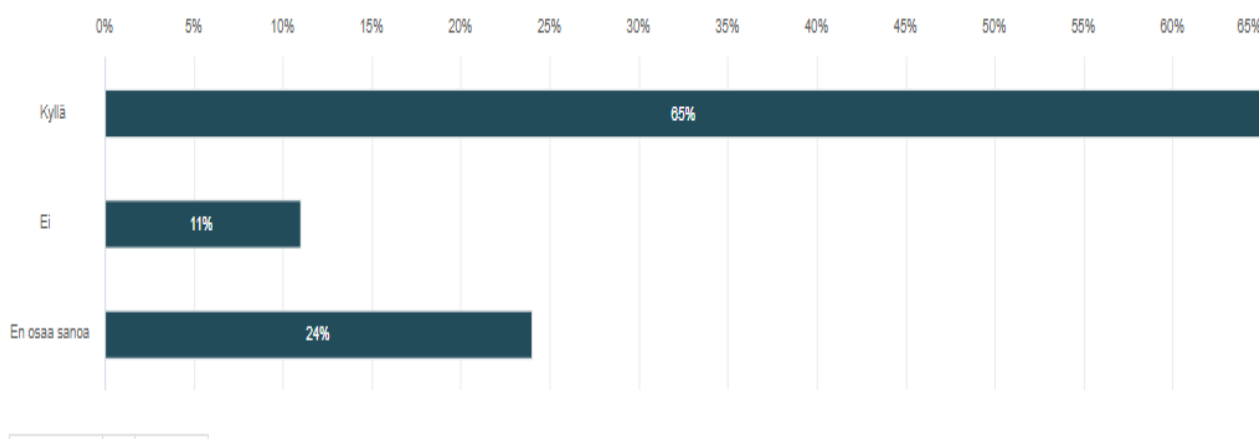
Kyselyssä kysyttiin, kenen kanssa harrastat liikuntaa (kuva 5), johon vastaaja pystyi valitsemaan useamman eri vaihtoehdon. Koska kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon, tuli valittuja vastauksia kysymykseen yhteensä 326. Kolme suosituinta vastausta oli: yksin (69 %), perheen kanssa (51 %) ja kavereiden kanssa (36 %). 16 % vastauksista oli ohjatussa ryhmässä ja 27 % lemmikin kanssa. Kaikissa ikäryhmissä kolme suosituinta vastausta olivat samat, poikkeuksena alle 18-vuotiaat, joiden vastauksista peräti 67 % oli: harrastan liikuntaa kavereiden kanssa ja 44 % yksin.

Vastaajista ainoastaan 10 % ei käyttänyt ollenkaan Heinäveden kunnan tarjoamia liikunta- tai ulkoilupaikkoja. Käyttämättömyyden syynä pidettiin aloittamisen vaikeutta, tai haja-asutusalueella asuminen, jolloin liikuntapaikkoja ei ole lähettyvillä. 53 % käytti hyvin vähän tai satunnaisesti ja 37 % vastaajista pääosa liikuntakerroista tapahtui kunnan tarjoamilla liikuntapaikoilla. Kunnan tarjoamiin

liikuntapaikkoihin oli tyytyväisiä 64 % vastaajista, 16 % ei ollut tyytyväisiä ja 20 % ei osannut sanoa. Tyytymättömyyttä aiheutti liikuntapaikkojen huono kunto ja siisteys. Erityisesti vastaajia huolesti nuorten käyttäytyminen liikuntapaikoilla ja nuorille suunnattujen liikuntapaikkojen vähäinen määrä. Lisäksi panostusta luontoretkeilyyn kaivattiin lisää. Puolet kyselyyn vastanneista ei käyttänyt ollenkaan lähikuntien liikuntapaikkoja. Käytetyimpiä lähikuntien liikuntapaikkoja oli uimahallit, jollaista ei Heinäveden kunnasta löydy. Toiseksi suosituin vastaus oli erilaiset luontoliikuntapaikat, kuten luontopolut ja hiihtoladut.

12. Pitäisikö vanhan monitoimitalon alueelle tehdä/rakentaa jotain? Jos ei miksi?

Vastaajien määrä: 162

Kuva 6: Monitoimitalon alueen uudelleenkäyttö

Kyselyn kannalta olennaisimmat kysymykset liittyivät vanhan monitoimitalon alueen uudelleenkäyttöön (kuva 6). Vastaajista 65 % oli sitä mieltä, että aluetta pitäisi hyödyntää rakentamalla siihen jotain uutta. 24 % vastaajista eivät osanneet sanoa mielipidettä asiaan. 11 % vastaajista eivät kokee tarpeelliseksi rakentaa mitään uutta. Vastaajat perustelivat tätä sillä, että liikuntapaikkoja on riittävästi ja kunnan väkiluvun pienenemisen takia rahaa kannattaisi käyttää nykyisten liikuntapaikkojen ylläpitoon, eikä uusien rakentamiseen. Lisäksi vastauksista nousi esille taas huoli nuorten käyttäytymisestä uudella liikuntapaikalla. Vastaajan ikä vaikutti siihen, haluaako alueelle rakennettavan jotain uutta. Yli 60-vuotiaista vastaajista 27 % oli sitä mieltä, että alueelle ei tarvitse rakentaa mitään uutta, kun taas alle 30-vuotiaista sitä mieltä oli vain 2 %.

Edelliseen kysymykseen kyllä vastanneet saivat vastata avoimeen kysymykseen, missä kysyttiin asioita, joita alueelle haluttaisiin rakennettavan. Kysymys ei ollut pakollinen, ja vastauksia siihen tuli yhteensä 87. Vanhan monitoimitalon aluetta pidettiin hyvänä sijaintina uudelle liikuntapaikalle, koska se on lähellä kouluja ja muita liikuntapaikkoja. Moni vastaaja haluaisi lapsille ja nuorille lisää

liikuntamahdollisuuksia, ja paikkaa, jossa he voisivat viettää yhdessä aikaa. Lisäksi liikuntapaikka nuorille olisi hyvä, koska silloin alueelta löytyisi koko perheelle sopivaa tekemistä. Vastauksista nousee esille myös graffitiseinä, johon nuoret voisivat tehdä omaa taidettaan. Tämä voisi vähentää julkisten rakennusten töhrimistä. Erityisesti naisten vastauksissa nousi esille nuoret ja lapset, sekä heidän tarpeensa. Myös alle 18-vuotiaat toivoivat itselleen lisää liikuntamahdollisuuksia. Kolme konkreettista asiaa, jotka nousivat selkeästi vastauksissa esille, olivat padelkenttä, skeittiparkki ja ulkokuntosali. Padelkenttää toivoivat eniten miespuoliset vastaajat. Padel kenttää perusteltiin lajin tämän hetken suurella suosiolla, lajin luonnetta sanottiin helpoksi, joka sopisi kaiken ikäisille ja tasoille liikkujille.

5.4 Jatkokysely ja haastattelut

Moodboard eli tunnelmataulu koostuu erilaisista kuvista ja väreistä, joilla voidaan kuvastaa tiettyä paikkaa tai palvelua. Tällä tavalla voidaan välittää mitä kyseiseltä paikalta tai palvelulta toivotaan. (Mäkinen, 2018.) Kyselystä saatujen vastausten perusteella ideoitiin kolme eri vaihtoehtoa, jotka olivat padelkenttä, ulkokuntosali ja skeittiparkki. Jokaisesta vaihtoehdosta tehtiin moodboard (liite 3), joilla pyrittiin kuvaamaan millainen jokaisesta vaihtoehdosta voisi tulla. Moodboardeja käytettiin haastatteluiden ja jatkokyselyn tukena. Moodboardeilla pyrittiin visualisoimaan haastateltavalle ja kyselyyn vastaajalla miltä jokainen idea näyttäisi.

Prototyppoinnilla tarkoitetaan palveluiden tai palveluideoiden testaamista. Tällä tavoin pyritään huomaamaan ideoista toimivia sekä kehitettäviä asioita. Prototyppoinnin avulla voidaan selvittää, onko palvelu asiakkaiden mielestä tarpeellinen ja kiinnostava. (Tuulaniemi, 2011, 196,197.) Projektissa tämä toteutettiin ideoimalla ensimmäisen kyselyn perusteella kolme erilaista ideaa ja prototyppimalla niitä uudella webropol-kyselyllä. Jatkokysely löytyy liitteestä 2. Jatkokyselyllä oli tarkoitus kerätä ihmisten mielipiteitä ja perusteluita puolesta ja vastaan kolmesta eri vaihtoehdosta. Koska aikaisempaan webropol-kyselyyn saatiin hyvin vastauksia, päätettiin tämänkin kysely toteuttaa samalla tavalla. Tällä tavalla saatiin mahdollisimman paljon tietoa lyhyessä ajassa. Jatkokysely jaettiin liikuntatoimen Facebook - sivuilla, josta se jaettiin Heinävesi ennen ja nyt – Facebook - ryhmään. Kysely pyrittiin pitämään mahdollisimman lyhyenä ja nopeasti täytettävänä.

Kyselyssä oli kaksi kysymystä. Ensimmäisessä kysyttiin minkä kolmesta eri moodboard vaihtoehdosta on vastaajan mielestä mieluisin. Kysymys oli monivalintakysymys, jossa jokaista vaihtoehtoa

oli kuvaamassa moodboard (liite 3). Toisessa kysymyksessä, vastaaja pääsi antamaan mielipiteitään jokaisesta vaihtoehdosta. Vaikka vastaaja oli valinnut ensimmäisessä kysymyksessä vaihtoehdoista yhden, pääsi hän silti antamaan mielipiteitään jokaisesta eri vaihtoehdosta. Tällä tavalla pystyttiin keräämään myös eriäviä mielipiteitä ja perusteluita jokaisesta vaihtoehdosta. Kysymys oli avoin kysymys, jolloin vastaajalla oli enemmän vapauksia vastata, miten tahtoi.

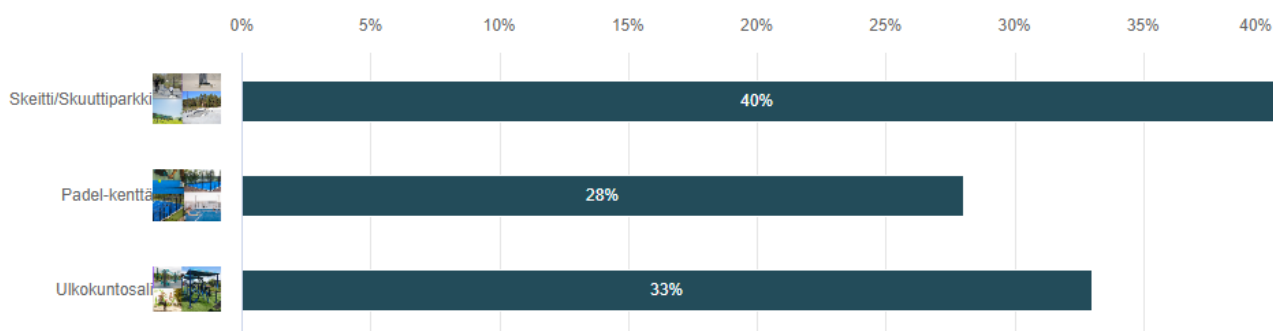
Jatkokyselyn lisäksi toteutettiin nopeita katugallup - tyyppisiä haastatteluita, joissa kerättiin mielipiteitä kolmesta eri vaihtoehdosta. Haastattelut toteutettiin Heinäveden keskustassa. Haastatteluissa näytettiin kaikista kolmesta vaihtoehdosta tehdyt moodboardit (liite 3), ja kysyttiin vastaajalta mikä annetuista vaihtoehdoista olisi hänelle mieluisin. Haastatteluissa kysyttiin myös mielipiteitä puolesta ja vastaan annetuista vaihtoehdoista. Haastattelut erosivat toisistaan, riippuen miten halukkaita ihmiset olivat vastaamaan. Osa vastaajista vastasivat vain mielekkäimmän vaihtoehdon, ja osa oli valmis antamaan mielipiteitä jokaisesta vaihtoehdosta.

5.5 Jatkokyselyn ja haastatteluiden tulokset

Kyselyyn vastasi 80 henkilöä ja haastatteluun vastasi 11 henkilöä. Jatkokyselyn ja haastatteluiden vastausten välillä ei löytynyt merkittäviä eroja, joten seuraavaksi keskitytään enemmän jatkokyselyn tuloksiin.

1. Valitse seuraavista kuvista mieluisin (Voit valita vain yhden vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 80, valittujen vastausten lukumäärä: 80

Kuva 7: Mieluisin kolmesta eri vaihtoehdosta

Ensimmäisessä kysymyksessä (kuva 7) kysyttiin mieluisinta vaihtoehtoa kolmesta eri moodboardista. Selvennykseksi moodboardien viereen oli kirjoitettu kuvaus jokaisesta kuvasta, jotta vastaaja pystyi vastaamaan kysymykseen, jos kuvat eivät näkyneet. Suosituin kolmesta vaihtoehdosta oli skeitti/skuuttiparkki, jonka 40 % vastaajista valitsi. Noin 33 % vastaajista valitsivat ulkokuntosalin ja

noin 28 % padel-kentän. Haastatteluissa kaikki kolme vaihtoehtoa olivat tasaväkisiä eikä eroja niiden välille löytynyt.

Ensimmäisen monivalintakysymyksen jälkeen vastaajat saivat kertoa mielipiteitään jokaisesta eri vaihtoehdosta avoimen kysymyksen muodossa. Skeitti- ja skuuttiparkista moni vastaaja nosti hyvänä asiana sen, että nuorilla olisi paikka, jossa lajia voisi harrastaa turvallisesti ja luvan kanssa. Kyselystä tulleiden vastausten mukaan monet nuoret harrastavat lajia liikenteen seassa, jolloin vaaratilanteilta ei voi välttyä. Skeitti/skuuttiparkki voisi toimia hyvänä paikkana nuorille kokoontua viettämään aikaa yhdessä. Tällä hetkellä koetaan, että nuorilla ei ole paikkaa missä kokoontua, jolloin nuoret viettävät aikaa esimerkiksi kaupoissa ja muissa yleisissä tiloissa. Vastaajista muutama nostaa esille ajan, jolloin Heinävedellä oli kunnollinen skeittiparkki. Silloin nuoret pitivät sitä omana paikkanaan, jossa saivat harrastaa ja viettää aikaa yhdessä.

Vastausten perusteella vanhan monitoimitalon aluetta pidetään hyvänä paikkana skeittiparkille, koska keskeinen sijainti voisi vähentää siellä tapahtuvaa ilkivaltaa. Vastausten perusteella skeittiparkin olisi hyvä olla betonista rakennettu, jotta se olisi mahdollisimman kestävä. Vasta-argumentina skeitti- ja skuuttiparkille nousee nuorison vähäinen määrä. Osa vastaajista on huolissaan siitä jäisikö parkki liian vähälle käytölle, koska pienessä kunnassa väkiluku ja nuorison määrä pienenee. Lisäksi huolenaiheeksi vastauksissa nousee nuorten tekemä ilkivalta ja miten sitä saataisiin estettyä, jos skeittiparkki rakennettaisiin.

Toiseksi eniten vastattiin vaihtoehtoa ulkokuntosali. Vastaajista moni piti vaihtoehtoa hyvänä, koska se palvelisi kaikkia kuntalaisia, kuntotasosta ja iästä riippumatta. Ulkokuntosalin koettaisiin myös tuovan monipuolisuutta kuntosaliharjoitteluun, kun kesällä voisi harjoitella ulkona, sisäkuntosalin sijaan. Vasta-argumentteina ulkokuntosalille nousee uusi kuntosali, joka valmistui kuntaan vuoden 2022 alussa. Osa vastaajista kokee, ettei ulkokuntosalille ole tarvetta, koska vasta valmistui uusi sisäkuntosali. Lisäksi osan vastaajien mielestä vuonna 2021 valmistuneet senioripuisto ja kehonpainoharjoittelualue, ovat riittävät ulkona tapahtuvaan harjoitteluun. Toisaalta osa kokee, että ulkokuntosali loisi hyvän kokonaisuuden näiden kahden muun ulkoliikuntapaikan kanssa.

Vastaajista 28 % valitsivat vaihtoehdon padelkenttä. Vastaajista osa totesi padel-kentän olevan hyvä vaihtoehto, koska se sopisi kaikenikäisille liikkujille ja matalankynnyksen lajina se olisi helpposti lähestyttävä kuntotasosta riippumatta. Vastaajista moni toteaa lajin olevan suosittua muualla, eikä tällaista liikunta mahdollisuutta kunnasta vielä löydy. Huolenaiheena nousee esille, olisiko padel-kentälle tarpeeksi käyttäjiä kunnassa. Osan mielestä aikuisille on tarpeeksi liikuntapaikkoja tarjolla, ja lähikunnista löytyy harrastajille padel-kenttiä.

6 Palvelumuotoilun lopputulos

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Heinäveden kunnalle liikuntapaikkojen kehittämissuositus, joka pyrittäisiin tekemään kuntalaisten mielipiteitä kuunnellen. Benchmarkkauksen, kyselyiden ja haastatteluiden perusteella ehdotukseksi tuli skeittiparkki, joka soveltuisi myös skuaamiseen. Skeitti- ja skuaattiparkki olisi betonista rakennettu, jonka yhteyteen tulisi graffitiseinä, johon nuoret pääsisivät tekemään omaa taidettaan. Seuraavaksi kerrotaan, miten tähän ehdotukseen päädyttiin.

Benchmarkkauksen (ks 5.1) avulla selvitettiin kunnan nykyisten liikuntapaikkojen määrä ja kohde-ryhmää. Tästä selvisi, että liikuntapaikkoja löytyy kunnasta kattavasti ja panostuksiakin viime vuosina niihin on tehty. Uudet liikuntapaikat kuten senioripuisto ja kehonpainoharjoittelualue ovat kuitenkin suunnattu enemmän aikuisille ja ikääntyvälle väestölle. Suoraan nuorille suunnattuja liikuntapaikkoihin ei ole panostettu samalla tavalla. Liperin kunnassa tullaan tulevaisuudessa myös panostamaan lasten ja nuorten liikuntaan. Heinäveden kuntalaisille tehdyn kyselyn (ks 5.3) perusteella tälle on tarvetta myös Heinävedellä. Vastauksista huolen aiheeksi nousi nuorille suunnattujen liikuntapaikkojen vähäisyys, sekä nuorien fyysisen aktiivisuuden vähäisyys ja lisääntynyt ilki-valta. Kyselyssä toivottiin kuntaan uutta skeittiparkkia koska toimivaa sellaista ei ole. Kyselyn (ks 5.3) vastanneista alle 30-vuotiaista vain 2 % oli sitä mieltä, että vanhan monitoimitalon tilalle ei tarvita uutta liikuntapaikkaa. Yli 60-vuotiaista peräti 27 %:n mielestä uusille liikuntapaikoille ei ole tarvetta. Tämä kertoo siitä, että senioriväestölle liikuntapaikkoja kunnasta löytyy, mutta nuoret ja nuoret aikuiset kokevat uudelle liikuntapaikalle olevan tarvetta.

Ensimmäisen kyselyn pohjalta luodun jatkokyselyn ja haastatteluiden tuloksista (ks 5.5) nousee samankaltaisia asioita esille kuin ensimmäisen kyselyn tuloksista. Uuden kuntosalin ja liikuntasalin valmistumisen takia aikuisille on hyvät olosuhteet liikkumiseen, eikä padelkenttä tai ulkokuntosali ole tarpeellinen. Sen sijaan skeittiparkille koetaan olevan käyttöä, koska kunnollista sellaista ei kunnasta löydy. Tämä voisi lisätä lasten ja nuorten aktiivisuutta sekä lisätä heidän yhdessäolo-ansa, kun heillä olisi hyvä paikka missä harrastaa yhdessä. Lisäksi tämän avulla voitaisiin vähentää liikenteen seassa tapahtuvaa skuaamista ja skuaamista ja niistä aiheutuvia vaaratilanteita, joita kyselyihin tulleiden vastausten perusteella tapahtuu.

Nuorten tekemä ilki-valta nousi esille kyselyn (ks 5.3), jatkokyselyn ja haastatteluiden (ks 5.5) vastauksista. Skeitti – ja skuaattiparkin yhteyteen rakennettavaan graffitiseinään nuoret saisivat tehdä itselleen mieluisaa taidetta, jota voitaisiin säännöllisin väliajoin uudistaa. Maalauksiaan nuoret voisivat tehdä aikuisten organisoimana ja valvotusti. Keskeisen sijainnin vuoksi skeittiparkki olisi helpommin valvottavissa, verrattuna purettuun skeittiparkkiin, joka sijaitisi syrjemmässä. Yhdessä

muiden liikuntapaikkojen kanssa syntyisi kompakti alue, jossa iästä riippumatta jokaiselle löytyisi tekemistä.

Skeitti- ja skuuttiparkin rakennusmateriaali voisi olla betoni. Betoni rakennusmateriaalina on kestävä ja pienillä huoltotoimenpiteillä sen käyttöikä saadaan kasvatettua. Betoni skeittiparkin materiaalina tuottaa vähemmän melua kuin esimerkiksi vanerista tai metallista rakennettu. Se saadaan asettumaan paremmin ympäröivään ympäristöön ja tällöin se on myös esteettisesti paremman näköinen. (Suomen Skeittibetoni.) Betoni on rakennusmateriaalina kallis, mutta hyvällä suunnittelulla ja yhdistelemällä betonia sekä asfalttipintaa saadaan kustannuksia pienennettyä. (Aho, 2022)

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda liikuntapaikkojen kehittämisehdotus Heinäveden kunnalle, käyttämällä hyödyksi palvelumuotoilun menetelmiä. Palvelumuotoilun avulla oli tarkoitus saada aikaan konkreettinen rakennettava liikuntapaikka, jos kuntalaiset sitä tahtoisivat. Ehdotus koski tiettyä rajattua aluetta, joka sijaitsee Heinäveden kunnan keskustassa. Ehdotusta tehdessä pyrittiin keräämään ja ottamaan huomioon kuntalaisten mielipiteitä asiasta. Lopputuotoksena syntyi ehdotus uudesta skeittiparkista, joka esitellään kunnan liikuntatoimelle. Kunnan päätettäväksi jää tullaanko ehdotus toteuttamaan tulevaisuudessa.

7.1 Palvelumuotoilun onnistuminen

Palvelumuotoiluprosessi alkoi keskustelemalla toimeksiantajan edustajan kanssa ja sopimalla projektin reunaehdoista. Toimeksiantajalla ei ollut erityisiä toiveita tai ehtoja projektin suhteen projektia pääsi toteuttamaan haluamallaan tavalla. Tämä toi haasteita toteuttamisen suhteen. Oli mietittävä minkälaisia reunaehdoja projektille luo. Joutui esimerkiksi pohtimaan, täytyykö joitain vaihtoehtoja rajata pois jo projektin alkuvaiheessa. Tämä näkyi esimerkiksi kyselyn luomisessa, jossa täytyi miettiä kysymyksiä vastausvaihtoehtoja tarkkaan. Monesta kysymyksestä oli tehtävä avoinkysely, koska vastausvaihtoehtoja oli mahdoton rajata. Tämä taas teki kyselyiden analysoimisesta vaikeampaa ja vastauksien vaihtelevuus oli suurta.

Toimeksiantajan kanssa keskustelun jälkeen tehtiin benchmarkkausta, jossa pyrittiin selvittämään kunnan ja sen lähialueiden liikuntapaikkojen määrää ja kehitystä. Tähän vaiheeseen olisi voitu käyttää aikaa huomattavasti enemmän. Benchmarkkauksen avulla voidaan tutustua markkinoihin, tunnistaa jo käytössä olevia hyviä toimintatapoja, sekä hyödyntää niitä omassa toiminnassa. (Tuulaniemi, 2011, 138) Erityisesti lähikuntien liikuntapaikkojen benchmarkkaukseen olisi voitu käyttää enemmän aikaa. Myös muiden kuin lähikuntien tutkimisesta olisi ollut hyötyä. Tällöin olisi saatu laajempi katsaus erilaisten kuntien liikuntapaikkatarjonnasta ja erityisesti siitä minkälaiset liikuntapaikat ovat suosittuja tällä hetkellä. Kuntien benchmarkkaus osoittautui haastavaksi koska eroja niiden väliltä on vaikeaa löytää. Tästä syystä benchmarkkausta oltaisiin voitu suunnata myös yksityisen sektorin liikuntapaikkoihin. Heinäveden kunnan omista liikuntapaikoista benchmarkkauksen avulla saatiin hyvä käsitys siitä, mitä siellä on, mitä on viime vuosina tehty ja minkälaisiin liikuntapaikkoihin ja kohderyhmiin on panostettu.

Ensimmäiseen kyselyyn (liite 1) vastasi 162 vastaajaa, joka yllätti positiivisesti. Vastausten lukumäärään vaikutti mahdollisesti kyselyn jakaminen Heinäveden liikuntatoimen sosiaalisenmedioiden

välityksellä. Myös Facebook-ryhmä, johon kysely jaettiin, oli aikaisemmin todettu saavuttavan hyvin kuntalaisia. Ei voida tietenkään varmaksi sanoa, mitkä asiat motivoivat ihmisiä kyselyyn vastaamaan. Kyselyllä olisi voinut pyrkiä saavuttamaan enemmän ihmisiä, joiden liikkuminen on vähäistä. Perustietoja kartoittaviin kysymyksiin olisi voitu lisätä kysymys, joka olisi kartoittanut onko vastaaja vapaa-ajanasukas, kuntalainen tai ulkopaikkakuntalainen, joka käyttää Heinäveden kunnan liikuntapaikkoja. Tällöin tulosten analysoiminen olisi tarkentunut. Kyselyyn vastanneista selvä enemmistö liikkui paljon. Toisaalta kyselyssä kysyttiin liikkumiskertoja, jotka kestävät yli 30 minuuttia ja nostavat sykettä. Sykettä nostattavan liikunnan voi eri ihmiset käsittää eri tavalla. Kannattaa välttää kysymyksiä, jotka ihmiset voivat tulkita eri tavalla. (Hirsjärvi et al., 2009, 202) Liikkumismuodoiksi kelpasi kaikki päivän aikana tapahtuva liikunta. Tätä olisi voinut rajata tarkemmin esimerkiksi liikuntapaikoilla tapahtuvaksi liikunnaksi, jolloin se olisi tuonut enemmän lisäarvoa kysymykselle. Projektin kannalta ei ollut olennaista, jos vastaaja esimerkiksi teki lumitöitä omassa kotipihassa. Jos kysymyksessä olisi kysytty kunnan liikuntapaikoilla tapahtuvien liikuntakertojen määriä, olisi myös sitä seuraava kysymys tuottanut enemmän lisäarvoa. Kysymyksessä kysyttiin vastaajilta, jotka eivät liikkuneet lainkaan liikkumattomuuden syitä. Jos aikaisemmassa kysymyksessä olisi kysytty liikunta kertojen määrää liikuntapaikoilla, olisi saatu paremmin selville vastaajan syitä olla käyttämättä liikuntapaikkoja. Myöhemmin kyselyssä kysyttiin kuinka paljon vastaaja käyttää kunnan tarjoamia liikuntapaikkoja ja jos ei käyttänyt, tiedusteltiin käyttämättömyyden syitä. Mutta tätä kysymystä ei ollut niillä, jotka eivät liikkuneet lainkaan, jolloin heidän käyttämättömyyden syitä ei saatu selville.

Projektissa käytetyt menetelmät olivat toimivia ja niillä saatiin saavutettua laaja joukko eri ikäisiä ihmisiä. Haastatteluista saatiin vahvistusta jatkokyselystä (liite 3) saaduilla vastauksilla, mutta muuten niiden arvo projektin lopputulokselle oli vähäinen. Niitä olisi pitänyt tehdä enemmän. Valittujen menetelmien lisäksi olisi voitu käyttää enemmän osallistavia menetelmiä. Kuntalaisten mielipiteet otettiin huomioon prosessin aikana ja ratkaisu perustuu heiltä tulleisiin ideoihin. Käyttämällä enemmän kontekstuaalisen ja eksploratiivisen tutkimuksen menetelmiä olisi voitu syvällisemmin ymmärtää käyttäjien tarpeita ja ongelmia, jotka ovat keskiössä palvelumuotoiluprosessissa. Erityisesti ensimmäisen kyselyn jälkeen ideoimiseen olisi voitu osallistaa kuntalaisia enemmän. Lopputulos palvelee työlle antamia tavoitteita. Aikaan saatiin kuntalaisten toiveiden pohjalta konkreettinen liikuntapaikka, jolle prosessista saatujen tulosten perusteella on tarvetta. Ehdotus on aidosti kuntalaisten omien mielipiteiden pohjalta laadittu.

7.2 Työn ajankohtaisuus

Työn ajankohtaisuutta voidaan pohtia monesta eri näkökulmasta. Julkinen talous on viime vuosina velkaantunut ja on vuodesta toiseen ollut alijäämäinen ja koronakriisin myötä tilanne on vain pahentunut. (Kangasniemi, 2022) Kunnat ja valtio joutuvat siis miettimään mihin rahaa käytetään, ja onko liikuntapaikkasuunnittelu ja rakentaminen tällä hetkellä asia, johon halutaan panostaa. Liikkumattomuuden kustannukset ovat Suomessa yli 3 miljardia euroa vuodessa. (*Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa - UKK-instituutti*, 2023) ja vuoden 2022 Move! -mittausten perusteella 40 % 5 ja 8 – luokkalaisista voi kohdata haasteita arjessa liian alhaisen fyysisen toimintakyvyn takia. Erityisesti maaseutumaisemmissa kunnissa 5 -ja 8- luokan oppilailta oli fyysisesti huonompi toimintakyky, kuin kaupunkimaisissa kunnissa. (*Lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä merkittäviä alueellisia eroja - Valtion liikuntaneuvosto*, 2022) Työn tuloksena saatu ehdotus uudesta skeittiparkista voi lisätä lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta Heinäveden kokoisessa pienessä maalaiskunnassa. Liikkumattomuutta ja siitä aiheutuvia kustannuksia voidaan pyrkiä pienentämään liikuntapaikkoja rakentamalla, mutta kuinka paljon tällaisessa taloustilanteessa niihin ollaan valmiita panostamaan jää kuntien päätettäväksi.

7.3 Jatkokehitysehdotukset

Jos uusi skeittiparkki Heinäveden kuntaan tullaan rakentamaan, olisi seuraavana vuorossa sen suunnittelu yhteistyössä sidosryhmien ja kuntalaisten kanssa. Tällaisessa projektissa voisi laajasti käyttää erilaisia palvelumuotoilun menetelmiä. Kunnassa voitaisiin tulevaisuudessa pyrkiä kehittämään nuorille suunnattuja liikuntapalveluita, koska prosessia tehdessä nousi vahvasti esille huoli nuorten fyysisenaktiivisuuden vähenemisestä. Erityisesti kyselyihin vastanneista moni toi esille liikuntapalveluihin ja – paikkoihin liittyviä asioita, jotka eivät suoraan liittyneet tämän opinnäytetyön aiheeseen. Tästä voi päätellä, että kunnassa olisi tarvetta myös laajemmalle liikuntapaikkojen ja – palveluiden kehittämis- ja – tyytyväisyyskyselylle, jonka avulla pystyttäisiin paremmin vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin.

Lähteet

Aho, E. (2022) 'Skeittiparkkien rakentaminen on käsityötä, ja se näkyy myös hinnassa – säästäminen rakennusvaiheessa on loppukäyttäjän aliarviointia, sanovat asiantuntijat'. Available at: <https://yle.fi/a/3-12524550> (Accessed: 10 April 2023).

Ahonen-Walker, M. (2021a) *Kunnat ja liikunta 2021 - Liikuntatieteellinen Seura – Finnish Society of Sport Sciences*. Available at: <https://www.lts.fi/liikunta-tiede/artikkelit/kunnat-ja-liikunta-2021.html> (Accessed: 13 January 2023).

Ahonen-Walker, M. (2021b) *Liikuntapalvelut | Kuntaliitto.fi*. Available at: <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/liikuntapalvelut> (Accessed: 13 January 2023).

FINLEX® - Säädökset alkuperäisinä: *Liikuntalaki 390/2015* (no date). Oikeusministeriö. Available at: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390#Pidm45053757107232> (Accessed: 7 February 2023).

Google Maps (no date). Available at: <https://www.google.com/maps/@62.4256926,28.6258992,363m/data=!3m1!1e3> (Accessed: 23 March 2023).

Hakoköngäs, E. (2021) *Julkiset palvelut kuuluvat kaikille, myös marginaaliryhmille – tämä unohtuu palvelumuotoilijoiden yksinkertaistuksissa – MustRead*. Available at: <https://www.mustread.fi/artikkelit/julkiset-palvelut-kuuluvat-kaikille-myo-s-marginaaliryhmille-tama-unohtuu-palvelumuotoilijoiden-yksinkertaistuksissa/> (Accessed: 22 March 2023).

Heinäveden kunnan talousarvio (2021). Available at: <https://heinavesi.fi/download.php?id=2309> (Accessed: 13 April 2023).

Heinävesi - Heinävesi-tietoa (no date). Available at: <https://heinavesi.fi/heinavesi-tietoa> (Accessed: 17 January 2023).

Heinävesi - Liikunta (no date). Available at: <https://heinavesi.fi/liikunta> (Accessed: 18 January 2023).

Hirsjärvi, S. *et al.* (2009) *Tutki ja kirjoita*. 15. uud. p. Tammi.

'Iisalmen liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma' (2022). Available at: <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=455dab3b-bffd-4901-abe6-482c14e9af58> (Accessed: 24 January 2023).

Itkonen, H., Lehtonen, K. and Aarresola, O. (2018) *Tutkimuskatsaus liikuntapoliittisen selonteon tausta-aineistoksi*. Available at: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Tutkimuskatsaus_liikuntapoliittiseen_selontekoon_2018.pdf (Accessed: 21 March 2023).

Kangasniemi, J. (2022) *Julkinen talous - Elinkeinoelämän keskusliitto*, <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/tietoa-suomen-taloudesta/julkinen-talous/>.

Karhunen, M. et al. (2022) *Kuntaliiton hallitusohjelmataavoitteet 2023 | Kuntaliitto.fi*. Available at: <https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/palvelut/kuntaliiton-hallitusohjelmataavoitteet-2023> (Accessed: 16 January 2023).

Karjalainen (2016) 'Urheilukentän saneeraus valmistuu Heinävedellä'. Available at: <https://www.karjalainen.fi/maakunta/117087> (Accessed: 9 March 2023).

Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot | Kuntaliitto.fi (2022). Available at: <https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/tietotuotteet-ja-palvelut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot> (Accessed: 16 March 2023).

Koivisto, M. (2019) *Palvelumuotoilun bisneskirja*. Alma Talent.

Kunnat ja kunnallishallinto | Suomi.fi (2022) <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/digituki-ja-hallintopalvelut/opus/nain-julkinen-hallinto-toimii/kunnat-ja-kunnallishallinto>.

Kuntien avainluvut | Tilastokeskus (2021). Available at: <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=915&active2=426&year=2021> (Accessed: 12 April 2023).

Kvintus, E. (2021) *Katso kuvat: Senioripuiston tasapainoa, koordinaatiota ja liikkuvuutta harjoittavat laitteet ovat helppokäyttöisiä | Paikalliset | Heinäveden Lehti, Heinäveden Lehti*. Available at: <https://www.heinavedenlehti.fi/paikalliset/4170334> (Accessed: 13 March 2023).

Lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä merkittäviä alueellisia eroja - Valtion liikuntaneuvosto (2022). Available at: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/2022/12/14/move-tulokset2022/> (Accessed: 10 April 2023).

Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa - UKK-instituutti (2023). Available at: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/liikkumattomuuden-kustannukset-suomessa/> (Accessed: 10 April 2023).

Liikuntapaikat - Tuusniemi (no date). Available at: <https://www.tuusniemi.fi/liikuntapaikat> (Accessed: 12 April 2023).

'*LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN SUUNTA-ASIAKIRJA*' (2014). Available at: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Liikuntapaikkarakentamisen_suunta_paivitetty.pdf (Accessed: 18 March 2023).

Liikuntatoimi - Opetus ja kulttuuri - Tehtävämme - Tietoa meistä - Aluehallintovirasto (no date). Available at: <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/liikuntatoimi> (Accessed: 23 January 2023).

LIPAS - Liikuntapaikat (no date). Available at: <https://www.lipas.fi/liikuntapaikat> (Accessed: 1 March 2023).

'*Liperin kunnan liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma*' (2022). Available at: <https://www.liperi.fi/documents/90255/16363088/Liperin+kunnan+liikuntaolosuhteiden+kehitt%C3%A4missuunnitelma.pdf/1c8ea7ee-db1f-2202-5b42-818bd97cba12> (Accessed: 12 April 2023).

Lyly, L. *et al.* (2021) *Kuntien digitalisaatiokartoitus 2021 | Kuntaliitto.fi*. Available at: <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkkojulkaisut/kuntien-digitalisaatiokartoitus-2021> (Accessed: 23 March 2023).

Mäkinen, M. (2018) 'Palvelumuotoiluajattelemalla paremmaksi? Kohti asiakaslähtöisempää ja saatavampaa toimintaa-Webinaarisarja'. Available at: www.millamakinen.com (Accessed: 15 March 2023).

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät ja tavoitteet - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö (no date). Available at: <https://okm.fi/tehtavat-ja-tavoitteet> (Accessed: 23 January 2023).

Opetus- ja kulttuuriministeriö - Liikuntapaikkarakentaminen (no date). Available at: <https://okm.fi/liikuntapaikkarakentaminen> (Accessed: 24 January 2023).

Padel Zone (no date). Available at: https://padelzone.fi/fi_FI/sijainnit/varkaus?new (Accessed: 12 April 2023).

Palveluiden suunnittelu - Oodi (no date). Available at: <https://oodihelsinki.fi/mika-oodi/kayttajat-mukana-suunnittelussa/> (Accessed: 22 March 2023).

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 (1999). Suomi: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P19>. Available at: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P19> (Accessed: 16 January 2023).

Suomen Skeittibetoni (no date). Available at: <https://www.skeittibetoni.com/> (Accessed: 10 April 2023).

Terveystieteiden laaki 30.12.2010/1326 (2010). <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L1P1>.

Tilastokeskus | Kuntien avainluvut (2021). Available at: <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=090&year=2021> (Accessed: 17 January 2023).

Tuulaniemi, J. (2011) *Palvelumuotoilu*. Talentum.

Ulkoilu- ja liikuntapaikat | Varkaus (no date). Available at: <https://varkaus.fi/fi/sivu/ulkoilu-ja-liikuntapaikat> (Accessed: 12 April 2023).

Valtion liikuntaneuvosto (no date). Available at: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion-liikuntaneuvosto/> (Accessed: 23 January 2023).

'Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta' (2018). Available at: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_6+2018.pdf (Accessed: 16 January 2023).

Vehkalahti, K. (2008) *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Tammi.

Liitteet

Liite.1 Kysely kuntalaisille

Kysely Heinäveden kunnan liikuntapaikkojen kehittämiseksi

Tämän kyselyn avulla kartoitetaan vanhan monitoimitalon alueen uutta käyttötarkoitusta. Kyselyn avulla pyrimme selvittämään kuntalaisten mielipiteitä ja kehittämisehdotuksia koskien vanhan monitoimitalon alueen uudelleenkäyttöä. Tähän kyselyyn vastaamalla pääset vaikuttamaan alueen tulevaisuuteen. Kysely on osa Haaga-Helian ammattikorkeakoulussa tehtävää AMK-opinnäytetyötä, jonka toimeksiantaja on Heinäveden kunta.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme kuntosalikorttia Heinäveden kunnan kuntosalille. Kortit ovat voimassa kolme kuukautta niiden lunastamisesta eteenpäin. (HUOM. Arvontaan osallistuminen ei ole pakollista)

Vastaaminen vie aikaa vain muutaman minuutin. Kiitos vastauksista jo etukäteen!

Kuvaan merkitty punaisella neliöllä vanhan monitoimitalon alue.

1. Minkä ikäinen olet? *

- alle 18-vuotias
- 18–30-vuotias
- 31–45-vuotias
- 46–60-vuotias
- 61–75-vuotias
- Yli 75-vuotias

2. Sukupuoli? *

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

3. Kuinka usein harrastat liikuntaa viikossa? (Vähintään 30 minuuttia kestävä, sykettä nostattava liikunta. Myös hyötyliikunta, esim. lumityöt tai työmatka kävellen lasketaan) *

- En kertaakaan
- 1-2 kertaa viikossa
- 3-4 kertaa viikossa
- Yli 4 kertaa viikossa

4. Jos et harrasta liikuntaa, mikä on suurin syy liikkumattomuudellesi? (Valitse yksi) *

- Ajan puute
 - Motivaation puute
 - Et ole löytänyt itsellesi sopivaa liikuntamuotoa
 - Liian vähäiset liikuntapaikat
 - En osaa sanoa
 - Muu, syy mikä?
-

5. Minkälaista liikuntaa harrastat? (Vähintään 30 minuuttia kestävä, sykettä nostattava liikunta. Myös hyötyliikunta, esim. lumityöt tai työmatka kävellen lasketaan)

6. Kenen kanssa harrastat liikuntaa? (Voit valita useamman) *

-
- Yksin
- Perheenjäsenen/-jäsenten kanssa
- Kaverien kanssa
- Työporukalla
- Lomakin kanssa
- Ohjatussa ryhmässä
- Jokin muu, mikä? _____

7. Kuinka paljon käytät Heinäveden kunnan tarjoamia liikunta- tai ulkoilupaikkoja? (Kuntosali, liikuntasalit, urheilukenttä, kaukalo, pururata/ladut, frisbeegolfrata) *

- En ollenkaan
- Hyvin vähän/satunnaisesti
- Paljon (Pääosa liikuntakartoista kunnan liikunta- tai ulkoilupaikoissa)

8. Miksi et käytä Heinäveden kunnan tarjoamia liikuntapaikkoja?

9. Oletko tyytyväinen Heinäveden kunnan tarjoamiin liikuntapaikkoihin, jos et miksi?*

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa _____

10. Kuinka paljon käytät liikunnan harrastamiseesi lähikunnissa/-kaupungeissa sijaitsevia liikuntapaikkoja? *

- En ollenkaan
- Hyvin vähän / Satunnaisesti

Paljon / Säännöllisesti

11. Kerro lyhyesti mitä lähikunnissa/ -kaupungeissa sijaitsevia liikuntapaikkoja käytät? *

12. Pitäisikö vanhan monitoimitalon alueelle tehdä/rakentaa jotain? Jos ei miksi? *

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

13. Mitä mielestäsi vanhan monitoimitalon alueelle pitäisi tehdä/rakentaa?

14. Vapaa sana. Tähän voit kertoa ajatuksia ja mielipiteitä vanhan monitoimitalon alueen uudesta käyttötarkoituksesta.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kolme kuntosalikorttia Heinäveden kunnan kuntosalille. Kortit ovat voimassa kolme kuukautta niiden lunastamisesta eteenpäin. Yhteystietoja käytetään vain arvonnin suorittamiseen ja voittajien tavoittamiseen arvonnin jälkeen. Tiedot poistetaan heti arvonnin jälkeen.

15. Jos haluat osallistua kuntosalikorttien arvontaan täytä yhteystietosi alla oleviin tekstikenttiin. (HUOM. Arvontaan osallistuminen ei ole pakollista)

Etu- ja sukunimi

Puhelinnumero

Sähköposti

Liite 2. Jatkokysely

Kysely Heinäveden kunnan liikuntapaikkojen kehittämiseksi

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tämä kysely on jatkoa tammikuussa 2023 tehdyille kyselyille, joka koski vanhan monitoimitalon alueen uudelleenkäyttöä. Aikaisemmasta kyselystä esille tulleitten vastausten perusteella on luotu kolme eri vaihtoehtoa. Tässä kyselyssä pääset antamaan mielipiteesi kyseisistä vaihtoehdoista. Kyselyyn vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Kysely on osa Haaga-Hellan ammattikorkeakoulussa tehtävää AMK-opinnäytetyötä, jonka toimeksiantaja on Heinäveden kunta.

1. Valitse seuraavista kuvista mieluisin (Voit valita vain yhden vaihtoehdon) *

Skeitti/Skuutti

Padel-kenttä

Ulkokuntosali

Voit valita 1 ja 1 vaihtoehdon väliä

Valitut vaihtoehdot: 0

Seuraavaksi pääset halutessasi antamaan mielipiteitä jokaisesta vaihtoehdosta. Voit kertoa miksi kyseinen liikuntapaikka olisi hyvä lisä Heinäveden kunnan liikuntapaikka tarjontaan, tai miksi ei. Voit myös kertoa mitä asioita tulisi ottaa huomioon kyseistä liikuntapaikkaa suunnitellessa. Alla on listattu kolme liikuntapaikkaa. Jokaisen liikuntapaikan jälkeen on tekstikenttä, johon voit kirjoittaa mietteitäsi kyseisestä liikuntapaikasta.

2. Skeitti/Skuuttiparkki

3. Padel-kenttä

4. Ulkokuntosali

Liite 3. Moodboardit

